REPORT

Natuurtoets beheerplanmaatregelen Fortmond-Duursche Waarden

Toetsing In het kader van de Wnb

Klant: Natuur en Milieu Overijssel

Referentie: BI7136-WM-RP-230208-1202
Status: Definitief/02
Datum: 23 oktober 2024

HASKONINGDHV NEDERLAND B.V.

Euvelgunnerweg 25A
9723 CV Groningen
Water & Maritime
Trade register number: 56515154

+31 88 348 53 00 T
info@rhdhv.com E
royalhaskoningdhv.com W

Titel document:	Natuurtoets beheerplanmaatregelen Fortmond-Duursche Waarden
Sub titel:	Toetsing In het kader van de Wnb
Referentie:	BI7136-WM-RP-230208-1202
Status:	02/Definitief
Datum:	23 oktober 2024
Projectnaam:	Fortmond Duursche Waard
Projectnummer:	BI7136
Auteur(s):	[redacted]
Opgesteld door:	[redacted]
Gecontroleerd door:	[redacted]
Datum/paraaf:	22-3-2024
Goedgekeurd door:	[redacted]
Datum/paraaf:	23-10-2024

Classificatie
Projectgerelateerd

Behoudens andersluidende afspraken met de Opdrachtgever, mag niets uit dit document worden verveelvoudigd of openbaar gemaakt of worden gebruikt voor een ander doel dan waarvoor het document is vervaardigd. HaskoningDHV Nederland B.V. aanvaardt geen enkele verantwoordelijkheid of aansprakelijkheid voor dit document, anders dan jegens de Opdrachtgever.

Inhoudsopgave

1 Inleiding 1
1.1 Aanleiding 1
1.2 Doelstelling en scope onderzoek 2
1.3 Leeswijzer 3

2 Juridisch kader Wet natuurbescherming 4
2.1 Algemeen 4
2.2 Natura 2000-gebieden 5
2.3 Flora en fauna 5
2.4 Houtopstanden 7
2.5 Vergunningvrij Natura 2000-maatregelen 8

3 Beschrijving projectgebied en voorgenomen ingreep (en toekomstbeeld) 9
3.1 Beschrijving projectgebied en de directe omgeving 9
3.2 Voorgenomen ingreep (en toekomstbeeld) 13

4 Natura 2000 voortoets 16
4.1 Algemeen 16
4.2 Effectbeoordeling habitattypen 16
4.3 Effectbeoordeling habitatrichtlijnsoorten 17
4.4 Effectbeoordeling vogelrichtlijnsoorten 17
4.5 Eindconclusie Natura 2000 20

5 Beoordeling wettelijk beschermde soorten 21
5.1 Werkwijze onderzoek naar beschermde soorten 21
5.2 Aanwezige of te verwachten wettelijk beschermde soorten 22
5.3 Effectenbeschrijving- en beoordeling 37
5.4 Voorzorgsmaatregelen en noodzaak vervolgstappen 41
5.5 Eindconclusie flora en fauna 43

6 Beoordeling houtopstanden 45

7 Conclusies natuurtoets, vervolg en aanbevelingen 46
7.1 Conclusies 46
7.2 Vervolg & Aanbevelingen 46

8 Literatuur 48

Bijlage 1 : Lijst vogelsoorten met jaarrond beschermd functioneel leefgebied Overijssel 49

1 Inleiding

1.1 Aanleiding

Het is de ambitie om voor de periode 2021 t/m 2027 voor het Overijsselse gedeelte van het Natura2000-gebied Rijntakken, de IJsseluiterwaarden, de doelen uit het vastgestelde beheerplan Rijntakken te realiseren. Hiervoor is een maatregelenpakket opgesteld waarmee wordt ingezet op het behoud en waar mogelijk uitbreiding van de te beschermen habitattypen, habitat- en vogelrichtlijnsoorten.

Het projectgebied Fortmond - Duursche Waarden (inclusief Fortmonderbos) valt binnen het kerngebied Duursche Waarden (Natura 2000 Beheerplan, 2018) voor uitbreiding van droge graslandtypen en locaties voor het realiseren van boskernen bestaande uit droge en vochtige ooibossen. De habitattypen die belangrijk zijn in de Natura 2000 doelen in Fortmond-Duursche waarden betreffen: droog hardhoutooibos (H91F0), essen-iepenbos (*H91E0B), ruigte en zomen van droge bosranden (H6430C), stroomdalgraslanden (*H6120) en glanshaverhooilanden (H6510A).

Provincie Overijssel heeft Natuur en Milieu Overijssel (hierna NMO) als bestuurlijk trekker aangesteld voor het realiseren van de Natura 2000-ontwikkelopgave IJsseluiterwaarden, waar het projectgebied Fortmond – Duursche Waarden ook binnen valt. Het projectgebied omvat de gebieden weergegeven in figuur 1-1. Achterweerd-Noord, Achterweerd-Zuid en De Zaaij zijn gebieden aangeduid als NNN “uitwerkingsgebied ontwikkelopgave Natura 2000”. De door Staatsbosbeheer (hierna SBB) aangekochte percelen, oostelijk van het Fortmonderbos, zijn als meekoppelkans toegevoegd.
Het Fortmonderbos betreft bestaand bos waar maatregelen worden genomen gericht op uitbreiding van droog hardhoutooibos. Kwaliteitsverbetering van het bestaande Fortmonderbos is een separaat parallel lopend deelproject, eveneens in het kader van het Natura 2000 Beheerplan.

Figuur 1-1: Projectgebied Fortmond met de verschillende deelgebieden. Deelgebied Fortmonderbos (rood- bestaande natuur) met verbeter- en uitbreidingsopgave droge hardhoutooibos door bosomvorming. Deelgebieden Achterweerd Noord en Zuid en De Zaaij zijn “uitwerkingsgebied ontwikkelopgave Natura 2000”.

Voor de deelgebieden Achterweerd-Noord, Achterweerd-Zuid, De Zaaij en Fortmonderbos te ontwikkelen (SBB) is een Inrichtingsplan Definitief Ontwerp (Royal HaskoningDHV, 2024) opgesteld. Het betreft hier ontwikkeling van nieuwe natuur (uitbreidingsopgave N2000).
De realisatie en uitvoering van deze maatregelen worden gezien als ruimtelijke ontwikkeling. Ruimtelijke plannen en/of ingrepen moeten getoetst worden aan vigerende natuurwet- en regelgeving. In Nederland worden de natuurwaarden via de Wet natuurbescherming (hierna Wnb) beschermd; per 1 januari 2024 is dit opgenomen in de Omgevingswet.

Onder de Omgevingswet is de bescherming geregeld van Natura 2000-gebieden, soorten die genoemd zijn in de vogelrichtlijn, de habitatrichtlijn alsook overige soorten opgenomen in de bijlagen van de Omgevingswet en is de bescherming geregeld van houtopstanden. Royal HaskoningDHV (RHDHV) is gevraagd om voorziene maatregelen te toetsen aan de natuurwet- en regelgeving.

1.2 Doelstelling en scope onderzoek

De natuurtoets maakt inzichtelijk of de maatregelen zoals opgenomen in het DO Fortmond -Duursche Waarden (RHDHV, 2024) mogelijk zijn in het kader van de natuurwet- en regelgeving en/of aanvullende maatregelen nodig zijn om negatieve effecten te voorkomen en/of een omgevingsvergunning benodigd is.

De natuurwet- en regelgeving valt uiteen in de volgende onderdelen met een eigen toetsingskader:

- Natura 2000
- Flora en fauna
- Houtopstanden
- Natuurnetwerk (planologische bescherming van natuurgebieden)

Natura 2000 Rijntakken
De maatregelen zijn gericht op noodzakelijke uitbreidingsopgave van habitattypen in het Natura 2000-gebied Rijntakken. Het betreft uitbreiding binnen begrensd habitatrichtlijn- en vogelrichtlijngebied alsook uitbreiding in gebieden die alleen onder het Vogelrichtlijngebied vallen. Dit betreft twee percelen van SBB en het deelgebied De Zaaij. Een perceel van SBB valt buiten het Natura 2000-gebied. Hoewel ecologisch gezien verdere uitbreiding van de boskern met hardhoutooibos gunstig is kan dit mogelijk doelen voor kwalificerende habitat- en vogelrichtlijnsoorten aantasten. Het effect van de voorziene maatregelen op overige kwalificerende instandhoudingsdoelen wordt zekerheidshalve beoordeeld in deze natuurtoets.

Flora en fauna (soortenbescherming)
Voor het uitvoeren van Natura 2000 beheerplanmaatregelen geldt dat de verbodsbepalingen die worden genoemd in het Besluit activiteit leefomgeving (Bal, onderdeel van Omgevingswet; voorheen Wnb) niet van toepassing zijn. Wel geldt de specifieke zorgplicht conform artikel 11.27 Bal. Dit betekent onder andere dat voldoende onderzoek gedaan moet worden naar het belang van het projectgebied voor beschermde soorten. Negatieve effecten op beschermde en niet-beschermde soorten dienen zoveel mogelijk voorkomen te worden. In het kader van de specifieke zorglicht is daarom onderzoek gedaan naar het voorkomen en de effecten op beschermde soorten in het projectgebied.

Er is enkel beoordeeld of er negatieve effecten (doding, verstoring en/of vernielen van verblijfplaatsen) zijn op soorten die vallen onder de soortbescherming Ow Bal § 11.2.2 (Vogelrichtlijn), Ow Bal § 11.2.3 (Habitatrichtlijn), Ow Bal § 11.2.4 (Andere soorten).

Houtopstanden
Houtopstanden in het buitengebied worden beschermd via Ow Bal artikel 11.111.

Natuurnetwerk
De locaties waar uitbreiding van habitattypen zijn voorzien zijn momenteel grotendeels in agrarisch gebruik. Planologisch gezien vormen Achterweerd-Noord, Achterweerd-Zuid en De Zaaij onderdeel van het NNN “uitwerkingsgebied ontwikkelopgave Natura 2000”. De SBB-percelen vallen onder het OWN (ondernemen, water en natuur). De deelgebieden zullen definitief toegevoegd worden aan het NNN met beheertypen die aansluiten op de Natura 2000-doelen. Hierdoor wordt het NNN verder uitgebreid en is sprake van positieve ecologisch effecten. Een toetsing aan het NNN is niet nodig.

1.3 Leeswijzer

In hoofdstuk 2 is het juridisch en beleidskader weergegeven waarin de wet- en regelgeving van de Omgevingswet beschreven wordt. Hoofdstuk 3 geeft een algemene beschrijving van het projectgebied en beschrijft de voorgenomen ontwikkelingen. In hoofdstuk 4 is de toetsing aan Natura 2000 (voortoets) opgenomen. De quickscan van beschermde flora en fauna soorten is beschreven in hoofdstuk 5. In hoofdstuk 6 is de beoordeling van houtopstanden beschreven. Tot slot zijn in hoofdstuk 7 de conclusies samengevat en worden aanbevelingen gedaan.

2 Juridisch kader Wet natuurbescherming

2.1 Algemeen

Per 1 januari 2024 is de Omgevingswet van kracht, waarin de soorten- en gebiedsbescherming zijn geregeld. Voorheen waren deze onderwerpen in de Wet natuurbescherming geregeld. De Omgevingswet bevat een beleidsneutrale omzetting van die wet.
Een bestuursorgaan oefent zijn taken en bevoegdheden op grond van de Omgevingswet met het oog op de doelen van de wet. Het bestuursorgaan houdt daarbij rekening met de samenhang van de relevante onderdelen en aspecten van de fysieke leefomgeving en van de rechtstreeks daarbij betrokken belangen. Deze taakuitoefening wordt in de Omgevingswet en de daarop gebaseerde regels uitgewerkt en begrensd, wat betrekking kan hebben op de natuurbescherming en het beheer van natuurgebieden.

Hieruit vloeit een actieve soortenbescherming voort, naast de passieve soortenbescherming die via verbodsbepalingen gericht is op een nalaten. De opdracht aan bestuursorganen is om actief beleid te voeren teneinde een gunstige staat van instandhouding van de soorten te bereiken. Deze verplichting om aan actieve soortenbescherming te doen, vloeit voort uit de Vogel- en Habitatrichtlijn.

In het Besluit activiteiten leefomgeving (Bal) is de algemene zorgplicht uit de Omgevingswet die inhoudt dat eenieder voldoende zorg voor de fysieke leefomgeving draagt, nader uitgewerkt in een specifiek zorgplicht voor Natura 2000 (art. 11.6 Bal) en voor inheemse soorten (art. 11.27 Bal).

Specifieke zorgplicht Natura 2000-activiteit (art. 11.6) & Flora en fauna activiteit (art 11.27)
1) Degene die een *Natura 2000 of flora en fauna activiteit* verricht (als bedoeld in…) en weet of redelijkerwijs kan vermoeden dat die activiteit nadelige gevolgen kan hebben voor het belang, (bedoeld in ……) is verplicht:
a) alle maatregelen te nemen die redelijkerwijs van diegene kunnen worden gevraagd om die gevolgen te voorkomen;
b) voor zover die gevolgen niet kunnen worden voorkomen: die gevolgen zoveel mogelijk te beperken of ongedaan te maken; en
c) als die gevolgen onvoldoende kunnen worden beperkt: die activiteit achterwege te laten voor zover dat redelijkerwijs van diegene kan worden gevraagd.

In het Bal zijn drie beschermingstypen met een eigen toetsingskader te onderscheiden:
- Natura 2000-gebieden
- Flora en fauna (inheems)
- Houtopstanden (buiten de bebouwde kom)

Nieuw in de Omgevingswet is de mogelijkheid van het ministerie om een bijzonder nationaal gebied aan te wijzen (art. 2.44 lid 2 Omgevingswet). Deze gebieden zijn nog niet aangewezen.

Het bevoegd gezag, voor het al dan niet verlenen van vergunningen en/of vrijstellingen, is het college van gedeputeerde staten van de provincie of in sommige gevallen de Minister van N&S. Bij wie de bevoegdheid ligt, is vastgelegd in het Omgevingsbesluit (art. 4.6 en 4.12 Ob). De minister van N&S blijft bijvoorbeeld bevoegd gezag voor onder andere de rijks- en spoorwegen, grote wateren en defensieterreinen. Voor dit project is Provincie Overijssel het bevoegd gezag.

In de volgende paragrafen worden de relevante wettelijke kaders behandeld.

2.2 Natura 2000-gebieden

Op grond van de Europese Vogelrichtlijn en Habitatrichtlijn moeten Natura 2000−gebieden aangewezen worden om habitats en soorten van Europees belang te beschermen. Deze gebieden zijn geselecteerd op grond van het voorkomen van soorten en habitattypen die vanuit Europees oogpunt bescherming nodig hebben. In totaal zijn er ruim 160 Natura 200-gebieden aangewezen. Voor elk Natura 2000-gebied zijn instandhoudingsdoelstellingen geformuleerd voor soorten en/of habitattypen. Per soort en/of habitattype is aangegeven of behoud van de huidige aantallen/arealen voldoende is of dat uitbreiding dan wel verbetering nodig is.

Wanneer een activiteit, afzonderlijk of in combinatie met andere plannen of projecten, significante gevolgen heeft (of dit niet is uit te sluiten) voor een Natura 2000-gebied betreft dit een Natura 2000-activiteit waarvoor een omgevingsvergunning nodig is (artikel 5.1, 1e lid, sub e, Omgevingswet). Vergunningverlening is mogelijk (artikel 8.74b, Bkl) wanneer geen aantasting is van de natuurlijke kenmerken van het Natura 2000-gebied in het licht van de instandhoudingsdoelen, mogelijk op basis van mitigerende maatregelen en/of een goed doorlopen ADC-toets met voldoende compensatie.

Activiteiten ten behoeve het behalen van de Natura 2000 instandhoudingsdoelen zijn vergunningvrij (paragraaf 11.1.2., Bal).

2.3 Flora en fauna

Algemeen
De kern van de bescherming van inheemse soorten is dat de gunstige ‘staat van instandhouding’ (SvI) van in het wild levende planten- en diersoorten wordt beschermd en behouden. Deze bescherming volgt ook direct uit de Europese Habitat- en Vogelrichtlijn die verder met soorten is aangevuld met voor Nederland bijzondere en bedreigde soorten. Een activiteit mag geen blijvende negatieve invloed hebben op de staat van instandhouding van soorten (SvI). Dat houdt in dat de soort ook op langere termijn kan blijven bestaan. Afhankelijk van de omvang van het project moet het effect beoordeeld worden op lokaal, regionale en/of landelijk niveau.
Anders dan bij de gebiedsbescherming is bij inheemse flora en fauna het leefgebied beschermd. Dat kan overal zijn en is niet strikt verbonden aan een natuurgebied. Zo komen in het stedelijk gebied meerdere beschermde soorten voor zoals vleermuizen, huismussen, amfibieën en ringslang.

Rijksregels
De bescherming van inheemse soorten was tot 1 januari 2024 in de Wet natuurbescherming (hoofdstuk 3) geregeld en is nu geregeld in Bal paragraaf 11.2. Het beschermingsregime van soorten en verbodsbepalingen is hierdoor niet gewijzigd.

Voor de inheemse soorten gelden verschillende beschermingsregimes. Deze zijn:

- Vogelrichtlijnsoorten — Ow Bal § 11.2.2 (voorheen Wnb § 3.1 Wnb)
- Habitatrichtlijnsoorten — Ow Bal § 11.2.3 (voorheen Wnb § 3.2 Wnb)
- Andere soorten — Ow Bal § 11.2.4 (voorheen Wnb § 3.3 Wnb)

De bescherming van Vogel- en Habitatrichtlijnsoorten kent een zwaardere bescherming dan de ‘andere soorten’ die van nationaal belang zijn. De ‘andere soorten’ betreffen soorten die van nationaal belang zijn en onder druk staan (o.a. Rode Lijst). Voor de inheemse soorten die niet in de bijlagen van de Omgevingswet zijn opgenomen geldt de specifieke zorgplicht (Ow Bal § 11.27).

Tabel 2-1: Soortenbescherming: overzicht verbodsartikelen Wet natuurbescherming (Wnb), wordt vervangen door Omgevingswet met Besluit activiteiten leefomgeving (Ow Bal). HR: Habitatrichtlijn. VR: Vogelrichtlijn. Nvt: Niet van toepassing.

Verbodsbepalingen Vogelrichtlijn Ow Bal art.11.37	Verbodsbepalingen Habitatrichtlijn Ow Bal art.11.46	Verbodsbepalingen Andere soorten Ow Bal art. 11.54
Bal art. 11.37 1a. Het is verboden opzettelijk van nature in Nederland in het wild levende vogels van soorten als bedoeld in artikel 1 van de Vogelrichtlijn te doden of te vangen.	**Bal art 11.46 1a** Het is verboden in het wild levende dieren HR IV soorten (Verdrag Bern en Bonn) in hun natuurlijk verspreidingsgebied opzettelijk te doden of te vangen.	**Bal art. 11.54 1a** het is verboden in het wild levende zoogdieren, amfibieën, reptielen, vissen, dagvlinders, libellen en kevers van de soorten, genoemd in Bal bijlage IX onder A, opzettelijk te doden of te vangen;
Bal art. 11.37 1b Het is verboden opzettelijk nesten, rustplaatsen en eieren van vogels als bedoeld in het eerste lid te vernielen of te beschadigen, of nesten van vogels weg te nemen.	**Bal art 11.46 1d** Het is verboden de voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren als bedoeld in het eerste lid te beschadigen of te vernielen.	**Bal art. 11.54 1b** het is verboden de vaste voortplantingsplaatsen of rustplaatsen opzettelijk te beschadigen of te vernielen van dieren genoemd in Bal bijlage IX onder A.
Bal art. 11.37 1c Het is verboden eieren van vogels als bedoeld in het eerste lid te rapen en deze onder zich te hebben.	**Bal art. 11.46 1c** Het is verboden eieren van dieren als bedoeld in het eerste lid in de natuur opzettelijk te vernielen of te rapen.	Nvt.
Bal art. 11.37 1d Het is verboden vogels als bedoeld in het eerste lid opzettelijk te storen. **Bal art. 11.37 3** Het verbod geldt niet als de storing niet van wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding van de desbetreffende vogelsoort.	Bal **art 11.46 1b** Het is verboden dieren als bedoeld in het eerste lid opzettelijk te verstoren.	Nvt.
N.v.t.	**Bal art. 11.46 1e**. Het is verboden planten HR (en Verdrag van Bern) in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te ontwortelen of te vernielen	**Bal art. 11.54** 1c het is verboden vaatplanten genoemd in Bal bijlage IX onder B, in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te ontwortelen of te vernielen.

Toelichting bescherming broedvogels en jaarrond beschermde vogels (11.37 lid 1b Bal)
Via de Europese vogelrichtlijn zijn alle Europese wilde vogels door de wet zelfs uitdrukkelijk als beschermde diersoort aangewezen. Strenge bescherming geldt voor

- Broedvogels
- Jaarrond beschermde vogels

Het verstoren van broedende vogels en hun nesten tijdens de broedtijd is verboden, tenzij de storing niet van wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding van de vogelsoort. Nesten of holten die ieder jaar opnieuw gebruikt worden of ook buiten het seizoen van belang zijn voor de instandhouding van de soort, vallen ook buiten het broedseizoen onder de definitie van 'vaste rust- of verblijfplaatsen'. Deze nesten zijn jaarrond beschermd tenzij ze permanent verlaten zijn. In 2009 heeft Dienst Regelingen een aangepaste lijst jaarrond beschermde vogelnesten gepubliceerd met onderverdeling in vijf categorieën. Provincies kunnen deze lijst in de provinciale verordening aanvullen of wijzigen op basis van de provinciale staat van instandhouding van de soorten.

In de provincie Overijssel, waarin de activiteit plaats vindt, heeft een provinciale lijst met vogelnesten die jaarrond beschermd zijn vastgelegd in Beleidsregels Natuur Overijssel (2024). Deze soorten zijn in bijlage 1 opgenomen.

Vrijstellingsmogelijkheden 'andere soorten'
In de provincie Overijssel zijn op basis van artikel 7.4.1 van de Omgevingsverordening Overijssel 2017 (geconsolideerde versie) soorten vrijgesteld van de verbodsbepalingen (uitgezonderd doding) bij ruimtelijke ontwikkelingen (zie tabel 2-2). Voor de egel, bunzing, hermelijn en wezel gold voorheen een vrijstelling. Deze zijn van de vrijstellingslijst verwijderd.

Tabel 2-2 Soorten waarvoor een vrijstelling geldt bij ruimtelijke ontwikkelingen binnen de provincie Overijssel (bijlage 9a Omgevingsverordening)

Vrijgestelde soorten provincie Overijssel		
Aardmuis	Haas	Ree
Bosmuis	Huisspitsmuis	Rosse woelmuis
Bruine kikker	Kleine watersalamander	Tweekleurige bosspitsmuis
Dwergmuis	Konijn	Veldmuis
Dwergspitsmuis	Meerkikker	Vos
Gewone bosspitsmuis	Middelste groene kikker	Woelrat
Gewone pad	Ondergrondse woelmuis	

Omgevingsvergunning flora- en fauna-activiteit & specifieke zorgplicht
In beginsel moet met voorzorgsmaatregelen ervoor worden gezorgd dat de functionaliteit van het leefgebied niet wordt aangetast. Lukt dat niet en worden verbodsbepalingen overtreden, dan is een omgevingsvergunning nodig. Voor soorten van de Vogel- en Habitatrichtlijn kan alleen een omgevingsvergunning worden verleend op basis van de in deze richtlijnen genoemde belangen (bijvoorbeeld openbare veiligheid of dwingende reden van groot openbaar belang) en dat de staat van instandhouding van de soort niet in gevaar wordt gebracht.

Activiteiten die invulling geeft aan een instandhoudingsmaatregel of passende maatregel in het kader van de habitatrichtlijn zijn vrijgesteld van omgevingsvergunning (VR-soorten artikel 11.37 lid 2, Bal; HR-soort artikel 11.46 lid 2; andere soorten artikel 11.54 lid 2c).

2.4 Houtopstanden

Het is verboden om een houtopstand geheel of gedeeltelijk te vellen, zonder een melding te doen bij gedeputeerde staten. Dit geldt voor houtopstanden 'buiten de bebouwingscontour houtkap'. Indien een houtopstand geheel of gedeeltelijk is geveld moet er herplant plaatsvinden van de gevelde houtopstand. De rijksregels over vellen en herbeplanten zijn besschreven in Bal artikel 11.111. Vanuit de provinciale verordening is aanvullende bescherming- en/of compensatietaakstelling mogelijk.

Onder een houtopstand wordt verstaan: een zelfstandige eenheid van bomen, boomvormers, struiken, hakhout of griend, die een oppervlakte grond beslaat van 10 are of meer, of bestaat uit een rijbeplanting die meer dan 20 bomen omvat, gerekend over het totaal aantal rijen. Er is een aantal uitzonderingen, zoals houtopstanden binnen de bebouwingscontour houtkap, kweekbomen en populieren en wilgen als wegbeplanting.

Indien sprake is van vellen van houtopstanden die onder rijks- en provinciale regels vallen geldt een meldings- en herplantplicht.

Activiteiten die invulling geeft aan een instandhoudingsmaatregel of passende maatregel in het kader van de habitatrichtlijn zijn vrijgesteld van melding- en herplantplicht (artikel 11.131, Bal).

2.5 Vergunningvrij Natura 2000-maatregelen

Activiteiten die invulling geeft aan een Natura 2000 instandhoudingsmaatregel of passende maatregel in het kader van de habitatrichtlijn zijn zoals in voorgaande paragrafen is aangegeven vrijgesteld van omgevingsvergunning. Dit geldt vanuit Natura 2000 bescherming (paragraaf 11.1.2., Bal) alsook vanuit de flora en fauna bescherming (VR-soorten artikel 11.37 lid 2, Bal; HR-soort artikel 11.46 lid 2; andere soorten artikel 11.54 lid 2c). Voor houtopstanden geldt geen meldings- en herplantplicht (artikel 11.131, Bal).

Vrijgesteld zijn de activiteiten die zijn beschreven in en worden verricht overeenkomstig een door het bevoegde gezag vastgestelde beheerplan of een programma in het kader van een programmatische aanpak, indien bij de totstandkoming van het beheerplan of het programma de betreffende handelingen zijn getoetst aan de criteria voor afwijking van het beschermingsregime.

Onder de beheerplanmaatregelen voor Natura 2000 Rijntakken vallen uitbreidingsmaatregelen voor het uitbreiden van areaal aan habitattypen binnen het deelgebied Fortmond-Duursche Waarden, specifiek de “uitwerkingsgebied ontwikkelopgave Natura 2000”. De voorgenomen ingrepen komt daarmee in aanmerking voor vrijstelling van omgevingsvergunning en/of meldplicht. De drie percelen die vanuit SBB als meekoppelkans zijn toegevoegd vormen hierin mogelijk een uitzondering. Twee percelen liggen in begrensd vogelrichtlijngebied; een perceel ligt buiten begrensd Natura 2000-gebied.

De vrijstelling betekent niet dat de initiatiefnemer voor een beheerplanmaatregel, bijvoorbeeld, geen onderzoeksplicht meer heeft op grond van de Omgevingswet. Natuur wet- en regelgeving moet een integraal onderdeel van een dergelijk project zijn. Om dit te bewerkstelligen worden in dit rapport de mogelijke gevolgen voor beschermde gebieden en beschermde soorten in beeld gebracht.

3 Beschrijving projectgebied en voorgenomen ingreep (en toekomstbeeld)

3.1 Beschrijving projectgebied en de directe omgeving

Het projectgebied bestaat uit twee deelgebieden, namelijk de Achterweerd en De Zaaij, zie Figuur 3-1. Beide deelgebieden worden hieronder beschreven. De deelgebieden worden aan de west- en zuidzijde begrenst door de IJssel. Aan de noord- en noordoostelijke zijde zijn enkele woningen en agrarische bedrijven aanwezig. Ten zuidoosten van het projectgebied is een camping aanwezig.

Figuur 3-1: Projectscope Fortmond-Duursche waarden er liggen meerdere opgaves, zowel voor N2000 uitbreiding- als kwaliteitsverbeteringsopgave, aanleg natuurlijke oevers (KRW-opgave), als een RWS compensatieopgave voor ooibosontwikkeling noordoostelijk en noordwestelijk van De Zaaij.

Boskern Achterweerd Fortmond en Achterweerd Noord en Zuid

De Achterweerd bestaat uit een vrijwel aaneengesloten bosgebied met aan de randen graslanden. Dit gebied bestaat uit verschillende bostypen en is binnen Natura 2000-gebied Rijntakken één van de belangrijkste gebieden voor bijzondere habitattypen van bossen en bosranden. Verspreid in het bos zijn de volgende habitattypen aanwezig:

- H6430C Ruigten en zomen (droge bosranden);
- H9120 Beuken-eikenbossen met hulst;
- H91E0B *Vochtige alluviale bossen (essen-iepenbossen);
- H91F0 Droge hardhoutooibossen.

In het oosten van het bos komen delen gemend bos voor, met onder andere soorten als zomereik, gladde iep, beuk en es. In het noordoosten van het bos is overwegend veel Amerikaanse vogelkers aanwezig. Daarnaast zijn ook delen aanwezig met voornamelijk douglasspar, maar ook met zomereik en berk. Verder ten oosten zijn twee extensief beheerde grasland percelen aanwezig welke omgevormd worden naar bos. Door het centrale deel van het bos loopt een beukenlaan. Ten westen van deze beukenlaan komen eveneens delen met gemengde bos en naaldbomen (voornamelijk lariks en douglasspar) voor en is een kapvlakte aanwezig. Aan de bosrand zijn op verschillende locaties mantelzones aanwezig met onder andere sleedoorn en meidoorn. Binnen de westelijke bosrand is een locatie aanwezig waar sneeuwbesstruweel aanwezig is. Daarnaast bevindt zich aan de noordkant van het bos een verruigde grasland enclave. De graslanden ten noorden en zuiden van het bos zijn extensief beheerd, met een groot aandeel aan gestreepte witbol en veldzuring. Ook het voorkomen van zachte ooievaarsbek en smalle weegbree wijzen op een extensief gebruik. Ten noorden van het noordelijke graslandperceel bevindt zich een particulier erf, wat bestaat uit ruigte en gemaaid grasland met enkele bomen. Aangrenzend aan dit perceel bevindt zich een locatie waar gedumpt tuinafval aanwezig is. In Figuur 3-2 tot en met Figuur 3-9 is een impressie van het deelgebied weergegeven.

Figuur 3-2: Links: Eén van de graslanden waar bosuitbreiding plaats gaat vinden, ten oosten van de boskern, met aangrenzend het twee oostelijke bosvlakken. Rechts: Meest oostelijke bosvlak, waar kwaliteitsverbetering voorzien is (foto's RHDHV).

Figuur 3-3: Links: Impressie van het deel van het bos ten oosten van de beukenlaan waar voornamelijk douglasspar en fijnspar voorkomt, hier is eveneens kwaliteitsverbetering voorzien. Rechts: Impressie van het zuidoostelijke bosvlak, waar voornamelijk zomereik aanwezig is (foto's: RHDHV).

Figuur 3-4: Impressie van het zuidelijke grasland waar uitbreiding van glanshaver- en vossenstaarthooilanden, struweelranden en zomen voorzien is, met links het zuidelijke deel en rechts het noordelijke deel van het grasland. Ook zijn de bosranden en mantelzones met o.a. sleedoorn te zien (foto's RHDHV).

Figuur 3-5: Impressie van de beukenlaan, welke centraal door het bos heen loopt (foto's RHDHV).

Figuur 3-6: Links: Impressie van één van de delen van het bos waar veel Amerikaanse vogelkers aanwezig is. Rechts: impressie van het deel van het bos ter hoogte van het tuinafval.

Figuur 3-7: Links: Impressie van een deel van het bos waar sparren gekapt gaan worden. Rechts: te verwijderen sneeuwbestruweel (foto's: RHDHV)

Figuur 3-8: Links: Impressie van het noordelijke grasland. Rechts: Impressie van de kapvlakte. (Foto's: RHDHV).

Figuur 3-9: Impressie van het particuliere ruigteveld ten noorden van het projectgebied (foto's: RHDHV)

De Zaaij
De Zaaij omvat een agrarisch perceel aan de oostkant van de uiterwaard, ingeklemd tussen de Fortmonderweg, de Tichelstraat en de Koetsweg. Aan de oostzijde grenst De Zaaij aan de primaire waterkering (Dijkring 53). De Zaaij was ten tijde van het veldbezoek nog in gebruik als maisakker en intensief beheerd grasland. Aan de noordzijde ligt een smalle strook natuurlijker grasland. In Figuur 3-10 is een impressie van De Zaaij weergegeven.

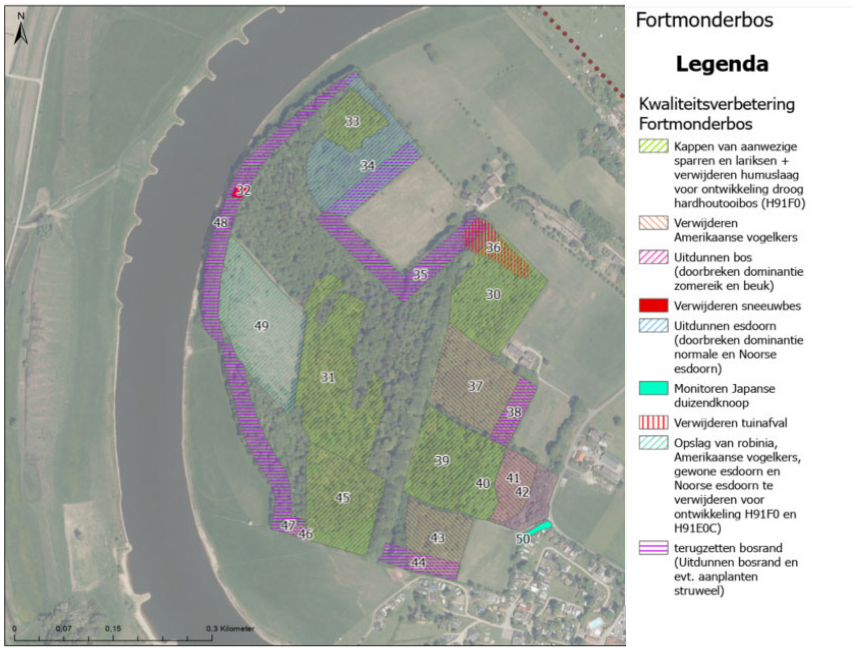
Figuur 3-10: Impressie van het agrarisch grasland en maïsakker op De Zaaij (foto's RHDHV, 2022).

3.2 Voorgenomen ingreep (en toekomstbeeld)

In deze paragraaf worden de Natura 2000-beheerplanmaatregelen behandeld welke genomen worden om een invulling te geven aan de doelen uit het Natura 2000 beheerplan Rijntakken. Hierin wordt onderscheid gemaakt in drie maatregeltypen:

- kwaliteitsverbeteringen in bestaand Fortmonderbos,
- Natuurontwikkeling Achterweerd Zuid, Achterweerd Noord en meekoppelkansen SBB (uitbreidingsopgave), grenzend aan het bestaande Fortmonderbos
- Natuurontwikkeling de Zaaij

Kwaliteitsverbetering bestaande Fortmonderbos
De kwaliteitsverbetering in bestaand Fortmonderbos zijn uitgewerkt door WSP en Ecogroen (2022). Deze maatregelen zijn in Figuur 3-11 weergegeven. Bert Maes en Lodewijk van Kemenade (2022) en Piet Bremer (Provincie Overijssel, 2022) hebben aanvullend notities geschreven over verbetering van het bestaande Fortmonderbos. De maatregelen bestaan uit bestrijding invasieve soorten, vrijstellen autochtone soorten (enkel relevant voor reeds bestaand bos) met daarna vervolgbeheer en eventueel aanplant autochtoon plantmateriaal.
NMO werkt, in opdracht van de provincie, samen met Staatsbosbeheer het inrichtings- en beheerplan nader uit richting definitieve maatregelen.

Figuur 3-11: Illustratief: Kwaliteitsverbetering Fortmonderbos (Bron: Schetsontwerp Ecogroen-WSP). De maatregelen worden door Staatsbosbeheer en NMO nader uitgewerkt.

Ontwikkelopgave Natura 2000 project Fortmonderbos-Duursche Waarden

De beheerplanmaatregelen voor uitbreiding van habitattypen rond het Fortmonderbos zijn uitgewerkt in het Definitief Ontwerp Fortmond-Duursche Waarden (Royal HaskoningDHV, 2024). Hiervoor vinden de inrichtingsmaatregelen, hoofdzakelijk lokaal beperkt afgraven en ophogen van terreinen ten behoeve van reliëfherstel. plaats op enkele percelen van de deelgebieden. Vanuit KRW-projecten komt IJsselzand vrij voor het realiseren van flauwe oevers. Dit gebiedseigen zand uit het IJsseldal, dat voedselarm en kalkrijk is, is zeer geschikt voor herstel voor de oorspronkelijke rivierzandruggen van Fortmond.

Achterweerd Zuid:

Dit betreft graslanden in agrarisch beheer, met uitzonderen van een lokale grondstort met de exoot Japanse duizendknoop (vak A). De voorziene inrichtingsmaatregelen zijn:

- verwijderen van exoot Japanse duizendknoop (vak A) diepte 3 m en behandeling resterende wortels;
- open trekken grasmat/kleinschalig frezen, vakken B, C en G;
- lokaal afplaggen van 10 cm vakken D en E (behoud aanwezig reliëf)
- aanbrengen van toplaag van kalkrijk en voedselarm zand (afkomstig uit ander project) op vakken B en C t.b.v. herstel van oorspronkelijk reliëf met steilrand.
- veeraster en klaphek voor toekomstig extensieve begrazing
- Inpassing/behoud struinpad
- Geen inrichtingsmaatregelen op lager gelegen delen (vak F)

De nieuwe ingericht situatie is geschikt voor natuurlijke uitbreiding van droge hardhoutooibossen (H91F0) op de (herstelde) zandrug (vakken B, C en D), essen-iepenbossen (H91E0B) op kleiig en voedselrijker vak E. Ruigten en zomen van droge bosranden (H6430C) liften mee met de natuurlijke ontwikkeling van de bosrand. Stroomdalgraslanden kunnen zich ontwikkelen op hoger zandig deel nabij de IJssel (vak G).

Op de lager gelegen delen (vak F) vinden geen inrichtingsmaatregelen plaats; door verschralingsbeheer kan hier kruiden- en faunarijke graslanden ontwikkelen. De ontsteende oevers en flauwe oever van 1 op 10 (KRW-project) sluiten aan op het DO van Fortmonderbos-Duursche Waarden.

Achterweerd Noord:
Dit betreft overwegend graslanden in agrarisch beheer, met uitzonder van vak O dat jarenlang extensief beheerd wordt. De voorziene inrichtingsmaatregelen zijn:

- lokaal afgraven van 20cm (vak L, M)
- lokaal afplaggen van 10 cm (vak P)
- aanbrengen van toplaag van kalkrijk en voedselarm zand (afkomstig uit ander project) op vakken L, M en P t.b.v. herstel van oorspronkelijk reliëf.
- Aanbrengen van maaisel/hooi van stroomdal- of glanshavervegetaties uit de omgeving
- Verwijderen jong aangeplante bomen op erfgrens (vak N)
- Veeraster en hekken voor toekomstig extensieve begrazing (scheiding met tuinen)
- Geen inrichtingsmaatregelen op lager gelegen delen (vak N,O,Q)

De nieuwe ingericht situatie is geschikt voor natuurlijke uitbreiding van droge hardhoutooibossen (H91F0) op de (herstelde) zandrug (vakken L, M). Ruigten en zomen van droge bosranden (H6430C) zijn aanwezig in vak O en kan zich hier verder uitbreiden alsook meeliften met de natuurlijke ontwikkeling droog hardhoutooibos bij L en M. Stroomdalgraslanden kunnen zich ontwikkelen op de herstelde zandrug (vak P) en op de randen van de herstelde zandruggen.

Op de lager gelegen delen (vak N,) en Q) vinden geen inrichtingsmaatregelen plaats. Deels is glanshaverhooilanden en ruigten en zomen (H6430C) aanwezig (vak O). Door verschralingsbeheer kan hier glanshaverhooilanden uitbreiden. De ontsteende oevers en flauwe oever van 1 op 10 (KRW-project) sluiten aan op het DO van Fortmonderbos-Duursche Waarden.

Fortmonderbos – te ontwikkelen SBB
Dit betreft graslanden. De voorziene inrichtingsmaatregelen zijn:

- Open scheuren grasland waar herstel zandrug is voorzien (vak T)
- aanbrengen van KRW-zand van IJsseloever (afkomstig uit ander project) op vak T t.b.v. herstel van oorspronkelijk reliëf.
- Aanbrengen van maaisel/hooi van stroomdalvegetaties uit de omgeving
- geen inrichtingsmaatregelen overig deel vak T en vakken U en V

Op de herstelde zandrug vak T kan zich hardhoutooibos ontwikkelen met op de rand ruigte en zomen (droge bosranden) en stroomdalgraslanden. Glanshaverhooilanden kan zich op de lager en voedselrijkere delen ontwikkelen na langdurig verschralingsbeheer. In Vak T en U worden zoomvegetaties ontwikkeld langs de bestaande boskern, in combinatie met verschralingsbeheer van de akkers.

De Zaaij
Dit betreft overwegend maisakker en een smallere strook graslanden dat extensiever wordt beheerd.
De voorziene inrichtingsmaatregelen zijn:

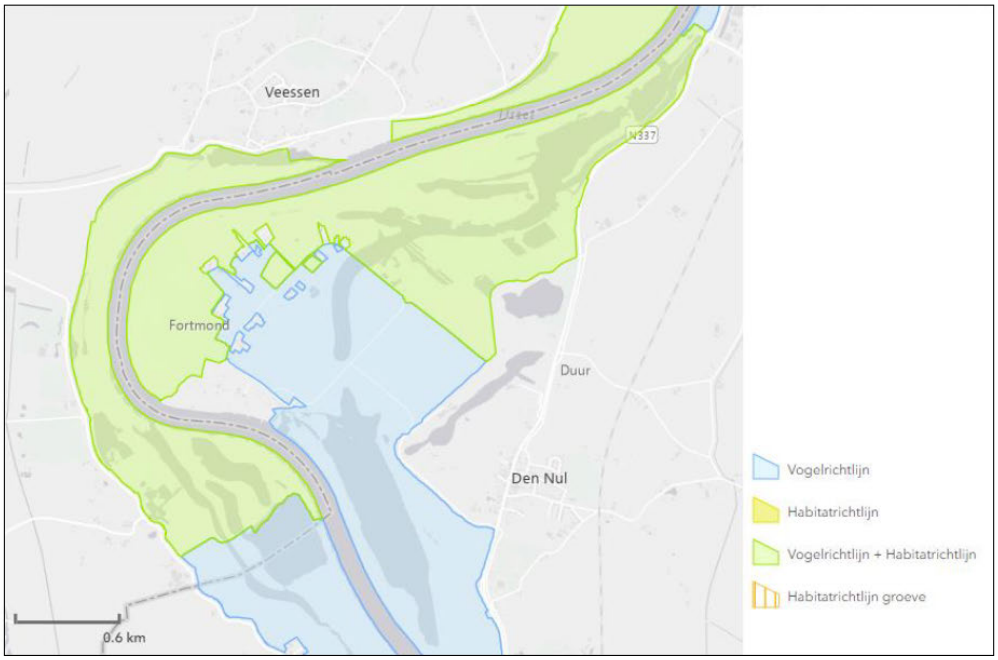
- lokaal afgraven van 30cm, maaiveldvolgend (vak Y)
- lokaal afplaggen van 10 cm, op hoger gelegen deel (vak X)
- geen inrichtingsmaatregelen in beschermingszone waterkering (oostelijk van vak Y)

Vak X is geschikt voor natuurlijke uitbreiding van hardhoutooibossen (H91F0 of H91E0B) landschappelijk aansluitend op het natuurlijk ooibos dat in ontwikkeling is noordelijk van de Zaaij, oostelijk van de nieuwe geul. Na afgraving van 30cm, mede nodig als riviercompensatie als gevolg van opstuwing door bosontwikkeling bij Achterweerd Zuid, is ontwikkeling naar glanshaverhooilanden op termijn mogelijk.

4 Natura 2000 voortoets

4.1 Algemeen

Zoals in hoofdstuk 1 aangegeven zijn de maatregelen gericht op noodzakelijke uitbreidingsopgave van habitattypen in het Natura 2000-gebied Rijntakken. Het betreft uitbreiding binnen begrensd habitatrichtlijn- en vogelrichtlijngebied alsook uitbreiding in gebieden die alleen onder het Vogelrichtlijngebied vallen. Dit betreft percelen van SBB en het deelgebied De Zaaij. Hoewel ecologisch gezien verdere uitbreiding van de boskern met hardhoutooibos gunstig is kan dit in alleen begrensd Vogelrichtlijngebied mogelijk doelen voor kwalificerende vogelrichtlijnsoorten aantasten. Het effect van de voorziene maatregelen in begrensd Vogelrichtlijngebied wordt zekerheidshalve beoordeeld in deze natuurtoets.

Figuur 4-1: Begrenzing van Habitat- en Vogelrichtlijngebied in Fortmond-Duursche waarden en ligging projectgebied. Een deel van de ontwikkelopgave ligt enkel in het Vogelrichtlijn gebied (terrein de Zaaij). Ook de terreinen van de meekoppelkansen SBB liggen enkel in het Vogelrichtlijn gebied of zelfs buiten de begrenzing van zowel Vogelrichtlijn gebied als Habitatrichtlijn gebied.

4.2 Effectbeoordeling habitattypen

Met de uitvoering van het definitief ontwerp wordt invulling gegeven aan de uitbreidingsopgave voor de verschillende habitattypen en leidt tot een positieve bijdrage voor het behalen van de instandhoudingsdoelstellingen.

Stikstofdepositie uitvoeringsfase
Gedurende de uitvoeringsfase is tijdelijk sprake van emissie en depositie van stikstof als gevolg van de benodigde graafwerkzaamheden en zandtransport. In de fase van het DO is niet gekeken naar stikstofdepositie omdat de inzet van materieel (omvang, type en tijdsduur) nog niet bekend is. Daarnaast zijn activiteiten ten behoeve het behalen van de Natura 2000 instandhoudingsdoelen vergunningvrij (paragraaf 11.1.2., Bal). Dit onderdeel wordt in de vervolgfase meegenomen.

4.3 Effectbeoordeling habitatrichtlijnsoorten

Natura 2000-gebied Rijntakken is voor acht vissoorten (zeeprik, rivierprik, elft, zalm, bittervoorn, grote modderkruiper, kleine modderkruiper, rivierdonderpad), kamsalamander, bever, otter en meervleermuis. In het project komen mogelijk habitatrichtlijnsoorten voor. Voor deze habitatrichtlijnsoorten zijn geen specifieke opgaven in het projectgebied.

De maatregelen hebben tijdens de uitvoering en na inrichting en ontwikkeling geen negatieve gevolgen. De meeste soorten zijn sterk aan de IJssel verbonden (zeeprik, rivierprik, elft, zalm, bittervoorn, rivierdonderpad, bever, otter en meervleermuis). Er vinden vanuit het project geen werkzaamheden plaats bij de rivier. In het projectgebied zijn bovendien geen burchten van bever of otter aanwezig; de oevers zijn versteend en het Fortmonderbos betreft een droger bostype dat op tientallen tot honderd meter van de versteend oever ligt. Hooguit vindt tijdens de uitvoering bij Achterweerd Zuid en Noord dichter bij de IJssel een geringe verstoring plaats van dieren die via de IJssel trekken. Deze verstoring is niet meer dan verstoring als gevolg van de huidige landbouwactiviteiten en/of wandelaars.
Er zijn in het projectgebied geen kleinere watergangen waar grote modderkruiper of kleine modderkruiper kunnen voorkomen.

In het projectgebied komt een poel op perceel S nabij de IJssel (in Natura 2000) en een tuinvijver oostelijk van perceel T (buiten Natura 2000) voor. Conform het beheerplan (2018) wordt de kamsalamander incidenteel in de Duursche Waarden aangetroffen. Het gaat hier om individuen afkomstig van binnendijkse populaties. Het buitendijkse gebied speelt geen rol in het voortbestaan van een duurzame binnendijkse populatie (Beheerplan, 2018). Er vinden geen maatregelen plaats bij de poel en nabije omgeving. Omvorming naar bos en natuurlijke graslanden biedt voor de kamsalamander, mocht deze hier voorkomen geschikter land- en overwinteringsbiotoop. Tijdens de uitvoering zullen maatregelen getroffen moeten worden om doding van eventueel aanwezige individuen worden voorkomen. Dit wordt uitgevoerd via de soortenbeschermingsspoor.

Synthese habitatrichtlijnsoorten: de voorziene maatregelen en uitbreiding van habitattypen in het projectgebied heeft geen negatieve gevolgen voor de habitatrichtlijnsoorten.

4.4 Effectbeoordeling vogelrichtlijnsoorten

Natura 2000 Rijntakken is aangewezen voor broedvogels en niet broedvogels. Eerst worden de effecten op broedvogels beoordeeld vervolgens de effecten op niet-broedvogels.

Broedvogels
In tabel 4-1 zijn de broedvogels weergegeven met bijbehorend leefgebied. Het projectgebied rond Fortmonderbos bestaat uit graslanden met bij deelgebied De Zaaij maisakker en een deel grasland. Het merendeel van de kwalificerende broedvogels is afhankelijk van rietmoeras, open water en/of steile rivieroevers en zijn niet verbonden aan weiland, akkers en/of bos. Geschikt (potentieel) biotoop voor kwalificerende broedvogelsoorten ontbreekt voor deze soorten met uitzondering van de aalscholver en kwartelkoning. In de volgende paragraaf wordt nader ingegaan op deze soorten.

Tabel 4-1: Natura 2000 Rijntakken: kwalificerende broedvogels en bijbehorend leefgebied

Natura 2000 Rijntakken broedvogels	Leefgebied/biotoop
Aalscholver	broedkolonie in vochtige ooibossen (H91E0A en B); open water (foerageergebied);

Dodaars	Open water, plassen
IJsvogel, oeverzwaluw	Broedlocatie bij steile oevers langs rivier, open water
Zwarte Stern	Water met krabbenscheervegetaties
Blauwborst, grote karekiet	Rietvegetatie
Porseleinhoen, Roerdomp, Woudaapje	(Zegge/riet)moeras (laagdynamische delen),
Watersnip	Natte en vochtige graslanden (o.a.H6510B), plas-drassituaties,
Kwartelkoning	Droge en vochtige graslanden (H6120, H6510A en B vossenstaart- en glanshaverhooilanden)

Aanwezigheid van aalscholvers en kwartelkoning in/nabij het projectgebied
De aalscholver broedt in kolonies in bomen en foerageert op vis in de IJssel. In het Fortmonderbos is geen broedkolonie aanwezig. Het projectgebied vormt geen onderdeel van functioneel leefgebied van de soort.

De kwartelkoning is de enige soort die bij graslanden en akkers (zoals in Groningen) kan broeden. Bij de Rijntakken heeft deze soort broedbiotoop in kruidenrijke vegetaties (o.a. H6510A glanshaverhooilanden) die niet dichtbegroeid is en die pas laat in het seizoen (augustus) wordt gemaaid. Een belangrijke voorwaarde is dat er verder geen verstoring plaats vindt door mensen met (loslopende honden). Gezien het huidig agrarisch beheer en gebruik van het projectgebied (wandelaars) en kleine percelen biedt het gebied geen geschikt broedbiotoop voor de kwartelkoning. Vanuit NDFF laat over de afgelopen 10 jaar waarnemingen zien van de kwartelkoning in Fortmond-Duursche waarden. Uit de omgeving zijn de laatste waarnemingen van 2012 oudere waarneming van de soort aan de overzijde van de IJsseloever (westzijde) en een waarneming bij Achterweerd-Zuid. Conform de kaart met broedlocaties van Sovon (2013-2015) liggen deze noordelijk en zuidelijk van het projectgebied en niet bij het Fortmonderbos.

Met de voorziene maatregelen is uitbreiding van de boskern op de hogere terreindelen voorzien en worden voedselrijke graslanden en maisakker omgevormd naar natuurlijke graslanden waaronder kruidenrijkere graslanden en glanshaverhooilanden. Natuurontwikkeling in uiterwaarden levert vaak pioniersvegetaties op die in principe geschikt zijn voor vestiging van kwartelkoningen. Door vegetatiesuccessie verliezen ze doorgaans hun aantrekkingskracht (Beheerplan, 2018). Met kwartelvriendelijk beheer kunnen de grotere natuurlijke graslanden in Achterweerd Noord en bij De Zaai mogelijk geschikt worden als broedbiotoop voor de kwartelkoning. Kortom biedt de maatregelen en uitbreiding van habitattypen mogelijk een uitbreiding van geschikt broedbiotoop voor de kwartelkoning.

Tijdelijke effecten in uitvoeringsfase
In het projectgebied en nabije omgeving komt geen territoria voor van kwalificerende broedvogels. Verstoring tijdens de uitvoeringsfase is niet aan de orde. Vanuit soortbescherming moet vernietiging van nesten en doding van broedvogels tijdens broedseizoen worden voorkomen.

Synthese broedvogels: de voorziene maatregelen en uitbreiding van habitattypen in het projectgebied heeft geen negatieve gevolgen voor de kwalificerende broedvogels. Voor de kwartelkoning heeft het mogelijk een positief effect vanwege uitbreiding van (potentieel) geschikt broedbiotoop (H6510A glanshaverhooilanden en N12.02 kruiden- en faunarijke graslanden).

Niet broedvogels
De Rijntakken is aangewezen voor diverse niet broedvogels die hier in het gebied tijdens de doortrek verblijven en/of overwinteren. De Vogelrichtlijngebieden hebben afhankelijk van de soort de functie rust-

en slaapplaatsfunctie en/of functie als foerageergebied. Het Vogelrichtlijngebied moet voldoende draagkracht bieden voor de aangegeven aantallen (seizoensgemiddelde) van de soort.

In het projectgebied zijn graslanden en een maisakker aanwezig. Buiten het projectgebied is open water aanwezig zoals De Roetwaarden westelijk van de Zaaij en de geul in de Duursche Waarden tussen De Zaaij en het Fortmonderbos.

De graslanden zijn potentieel foerageergebied voor twee soortgroepen, namelijk steltlopers en grasetende watervogels. Het projectgebied is als foerageer- en rustgebied niet van belang voor de drie andere soortgroepen, benthivore eenden, visetende vogels en omnivore eenden die verbonden zijn aan open water en plas-drassituaties. Negatieve gevolgen als gevolg van voorziene inrichting zijn op voorhand uit te sluiten.

Tabel 4-2 Niet broedvogels met indeling naar leefgebied/biotoop (habitattypen) (Beheerplan, 2018)

Soortgroep	soorten	Leefgebied/biotoop
Steltlopers	Scholekster, goudplevier, kievit, kemphaan, grutto, wulp, tureluur, watersnip[1]	**Droge graslanden (H6120, H6510A) en vochtige graslanden (H6510B),** aangetakte nevengeulen, plas-drassituaties
Grasetende watervogels	kleine zwaan, wilde zwaan, toendrarietgans, kolgans, grauwe gans, brandgans, smient, meerkoet	**Droge graslanden (H6120, H6510A) en vochtige graslanden (H6510B),** plas-drassituaties
Benthivore eenden	Tafeleend, kuifeend	Aangetakte nevengeulen, stilstaande wateren,
Visetende vogels:	Nonnetje, aalscholver, fuut	Aangetakte nevengeulen, stilstaande wateren, rietmoeras
Omnivore eenden	Wintertaling, wilde eend, pijlstaart, slobeend, bergeend, krakeend, meerkoet	Aangetakte nevengeulen, stilstaande wateren

[1] watersnip niet bij droge graslanden

Effectbeoordeling steltlopers en grasetende vogels in/nabij het projectgebied
Steltlopers en grasetende vogels foerageren op droge graslanden. Ganzen foerageren daarbij ook op akkerresten zoals mais. In principe geven ze de voorkeur aan open gebieden in verband met gevaar met predatie door vos of roofvogels. De percelen rond het Fortmonderbos, Achterweerd-Zuid, Achterweerd-Noord en SBB-percelen liggen dicht bij het bos en zijn relatief klein. Daarnaast lopen wandelpaden langs of door de percelen heen. Dit maakt de percelen minder geschikt voor steltlopers en grasetende watervogels.

De Zaaij is groter en ligt in een open gebied en is daardoor aantrekkelijker voor steltlopers en grasetende watervogels. Uit melding van SBB wordt incidenteel op de maisakker gefoerageerd door ganzen. Het natuurontwikkelingsgebied met open water en natuurlijke graslanden zuidelijk en westelijk van De Zaaij (o.a. Roetwaarden) is voor deze soorten qua voedselaanbod aantrekkelijker en ongestoord.

Raadpleging van NDFF data over de afgelopen 10 jaar bevestigt dat rond Fortmonderbos nauwelijks tot geen waarnemingen zijn van steltlopers en grasetende vogels. In tabel @ zijn gegevens van de steltlopers opgenomen. Alle soorten doen in meer of minder mate het nieuwe natuurgebied met nieuwe geul tussen

het Fortmonderbos en De Zaaij aan. De aantallen van de steltlopers zijn beperkt m et uitzondering van de kievit. De kievit komt met grotere aantallen voor waarbij ook De Zaaij wordt aangedaan. De kievit heeft ook in enkele jaren een territoria (na)bij de Zaaij. In een jaar zijn een groepje doortrekkende kemphanen bij perceel T noordelijk van het Fortmonderbos waargenomen. Overige waarnemingen zijn rond de nieuwe geul westelijk van De Zaaij, De grasetende soorten betreft het, afhankelijk van de soort, jaarlijks enkele of tientallen pleisterende individuen.

Tabel 4-3 Niet broedvogels – waarnemingen steltlopers NDFF over afgelopen 10 jaar

Steltlopers	NDFF-data afgelopen 10 jaar
grutto	Pleisterend, omgeving van De Zaaij, in natuurlijke graslanden rondom de geul
Kievit	Pleisterend, tiental tot hondertallen op de De Zaaij en natuurlijke graslanden rondom de geul in de omgeving. Jaarlijks. Tevens territorium aanwezig.
Kemphaan	Pleisterend, foeragerend, 2-14 op natuurlijke graslanden rondom geul. Eenmaal perceel T bij Fortomonderbos. 1x per 2-3 jaar in 10 jaar.
Wulp	Pleisterend, foeragerend, enkele in natuurlijk grasland rondom de geul, westelijk van De Zaaij. Jaarlijks.
Tureluur	Pleisterend, foeragerend, enkele (1-2) in natuurlijk grasland rondom de geul, westelijk van De Zaaij. Jaarlijks.
goudplevier	1 in een jaar (van de 10 jaar) zuidelijk van de Zaaij.
scholekster	Enkele ter plaatse, in natuurlijk grasland rondom de geul, westelijk van De Zaaij. Jaarlijks.
watersnip	Pleisterend, foeragerend, enkele (1-16) in natuurlijk grasland rondom de geul, westelijk van De Zaaij. Jaarlijks.

De bosuitbreiding rond het Fortmonderbos heeft geen negatieve gevolgen voor de niet broedvogels die hier niet voorkomen. De Zaaij met omvorming van (mais)akker naar natuurlijk grasland heeft een deel ooibos dat landschappelijk aansluit op het ooibos oostelijk van de nieuwe geul heeft geen negatieve gevolgen voor de niet broedvogels en bijbehorend leefgebied. Deze soorten pleisteren en foerageren voornamelijk rond de nieuwe geul westelijk van De Zaaij. Het Natura 2000-gebied biedt verder voldoende draagkracht voor de niet broedvogels.

Tijdelijke effecten uitvoeringsfase
Tijdens de uitvoering is mogelijk beperkt sprake van verstoring van niet broedvogels die mogelijk in de omgeving van De Zaaij bij de open wateren aanwezig. De mate van verstoring zal beperkt zijn, gezien de reeds aanwezige verstoring als gevolg van de weg alsook is voldoende uitwijkmogelijkheden aanwezig in de omgeving.

Synthese niet broedvogels: de voorziene maatregelen en uitbreiding van habitattypen, waaronder bos, in het projectgebied heeft geen negatieve gevolgen voor de kwalificerende niet broedvogels en bijbehorende instandhoudingsdoelstellingen.

4.5 Eindconclusie Natura 2000

Het project geeft invulling aan de uitbreidingsopgave van de habitattypen, met name droge hardhoutooibossen. Deze uitbreiding en uitvoering hiervan heeft geen negatieve gevolgen voor de

habitatrichtlijnsoorten. Voor de kwalificerende broedvogels heeft het mogelijk een positief effect voor de kwartelkoning door uitbreiding van potentieel broedbiotoop met glanshaverhooilanden. Voor de niet broedvogels heeft de uitbreiding eveneens geen negatieve gevolgen.

In de uitvoeringsfase is sprake van een tijdelijke stikstofdepositie. Activiteiten ten behoeve het behalen van de Natura 2000 instandhoudingsdoelen zijn vergunningvrij (paragraaf 11.1.2., Bal). De tijdelijke stikstofdepositie wordt in de vervolgfase meegenomen.

5 Beoordeling wettelijk beschermde soorten

In dit hoofdstuk wordt de (mogelijke) aanwezigheid van onder de Wet natuurbescherming beschermde soorten beschreven en wordt voor de aanwezige habitats beoordeeld of ze geschikt zijn voor onder de Wet natuurbescherming beschermde soorten. Tevens is per (mogelijk) voorkomende soort(groep) een effectbeoordeling opgenomen en worden eventuele vervolgstappen beschreven.

5.1 Werkwijze onderzoek naar beschermde soorten

Om na te gaan wat het belang is van het onderzoeksgebied voor de wettelijk beschermde soorten die in of nabij het onderzoeksgebied voorkomen, zijn op 4 november 2022 de verspreidingsgegevens van beschermde soorten opgevraagd uit de Nationale Databank Flora en Fauna (NDFF) voor het projectgebied en enkele kilometers rondom het projectgebied (NDFF, 2022). Daarnaast zijn verspreidingsatlassen van verschillende soortgroepen geraadpleegd om inzicht te krijgen in de regionale verspreiding van soorten (Verspreidingsatlas, 2022). Door deze bestaande verspreidingsgegevens te raadplegen, is inzicht verkregen in de aanwezige beschermde soorten in of in de directe omgeving van het projectgebied.

Op 7 en 20 november 2022 zijn verkennende veldbezoeken uitgevoerd door een deskundig ecoloog werkzaam bij Royal HaskoningDHV en was gericht op een habitatgeschiktheidsanalyse voor de in de regio voorkomende beschermde soorten. Het betrof bewolkte dagen met een temperatuur van gemiddeld 14 graden op 7 november en 8 graden op 20 november. Aan de hand van de verspreidingsgegevens en de veldbezoeken is beoordeeld voor welke beschermde soorten geschikt leefgebied aanwezig is in het onderzoeksgebied. In september 2023 zijn aanvullend veldbezoeken geweest waarvan een veldbezoek met het projectteam. De (potentieel) aanwezige beschermde soorten is per soortgroep beschreven in paragraaf 4.2.

Indien de onderzoeksresultaten voldoende zekerheid geven over het voorkomen van beschermde soorten, worden de mogelijke (negatieve) effecten van de voorgenomen ingreep op deze soorten bepaald. In het geval dit op basis van de verkregen onderzoeksgegevens niet mogelijk is, wordt aangegeven welke vervolgstappen, zoals het uitvoeren van nader soortgericht onderzoek, moeten plaatsvinden. Dit is beschreven in paragraaf 4.3.

5.2 Aanwezige of te verwachten wettelijk beschermde soorten

Vaatplanten

Het bestaande Fortmonderbos bestaat uit een vrijwel aaneengesloten bosgebied met aan de randen graslanden. Binnen het bosgebied komen verschillende bostypen voor. De lage delen van het bos worden bij hoogwater geïnundeerd, hier komt hardhoutooibos voor, met soorten als iep, berk, abeel, es met een mantel van onder andere sleedoorn, meidoorn en kardinaalsmuts. De hogere delen, waar het bos niet overstroomd, komen van oudsher aangeplante delen naaldbos voor, met voornamelijk douglasspar en fijnspar, maar ook gemengd met zomereik. Waar de zomereik domineert is sprake van het hulstrijke wintereiken-beukenbos. De ondergroei binnen het bos bestaat onder andere, en verschillend per bostype, uit salomonszegel, robertskruid, dalkruid, hondsdraf, wilde kamperfoelie, rode kornoelje, groot nagelkruid, douwbraam, klimop en gewone vogelkers. Aan de zuidoostzijde van het bosgebied, langs de Fortmonderweg komt een groeiplaats van de zeer zeldzame *Equisetum x ascendens voor. Dit betreft een hybride van twee paardenstaartsoorten, namelijk schaafstro x vertakte paardenstaart* , zie Figuur 5-1. In delen van het bos komen eveneens de exoten Amerikaanse vogelkers en sneeuwbes voor. De extensief beheerde graslanden, ten noorden en zuiden van het bosgebied, bestaan voor een groot aandeel aan gestreepte witbol en veldzuring. Het voorkomen van zachte ooievaarsbek en smalle weegbree wijzen op een extensief gebruik. De Zaaij bestaat uit agrarisch grasland en een maisakker, met aan de randen ruigtekruiden.

Figuur 5-1: De zeer zeldzame Equisetum x ascendens, welke voorkomt aan de rand van het projectgebied, langs de Fortmonderweg (foto's RHDHV).

De geraadpleegde verspreidingsgegevens wijzen op het voorkomen van zes beschermde vaatplanten in de omgeving van het projectgebied. Het gaat om akkerogentroost, liggende ereprijs, getande veldsla, groot spiegelklokje, grote leeuwenklauw en kartuizer anjer.

Akkerogentroost, getande veldsla, groot spiegelklokje en grote leeuwenklauw
De geraadpleegde verspreidingsgegevens van de NDFF wijzen op het voorkomen van de bovengenoemde soorten in de omgeving van het projectgebied. Langs de Tichelstraat, ten zuiden van De Zaaij, is een waarneming uit 2018 bekend van het groot spiegelklokje. Ook is een waarneming uit 2019 bekend van het groot spiegelklokje, langs de Fortmonderweg tussen De Zaaij en het Fortmonderbos. Verder zijn enkele tientallen waarnemingen bekend van het groot spiegelklokje, getande veldsla, grote leeuwenklauw en akkerogentroost in de rand van een grasland langs de Fortmonderweg.

De bovengenoemde soorten zijn allemaal soorten van onder andere soortenrijke akkers en-of akkerranden op matig voedselarme vochtige en kalkrijke grond (FLORON, 2022). Het projectgebied in huidige vorm ontbreekt aan kalkrijke graslanden of akkers en akkerranden, en is daarom ongeschikt als standplaats voor de akkerogentroost, getande veldsla, groot spiegelklokje en de grote leeuwenklauw. De graslanden ten noorden en oosten van het bosgebied zijn te voedselrijk om geschikt te zijn als standplaats voor bovenstaande soorten, gezien het voorkomen van kruiden van voedselrijke omstandigheden. Gezien de nabije ligging van een groeiplaats van groot spiegelklokje, getande veldsla, grote leeuwenklauw en akkerogentroost ten opzichte van de kleine weilanden ten zuidoosten van het bos kan het zijn dat deze soorten wel voorkomen in de bermen van de langsgelegen wandelpaden.

De Zaaij bestaat uit bemeste graslanden en maisakkers met een voedsel- en kalkrijke bouwvoor (WSP en Ecogroen, 2022). Hoogstwaarschijnlijk zijn de akkers en het grasland te voedselrijk om geschikt te zijn als standplaats voor bovengenoemde soorten. Echter, gezien de kalkrijke grond en de aanwezigheid van eerdere waarnemingen, is het mogelijk dat bovengenoemde soorten aanwezig zijn aan de rand van het perceel, in de berm van de Groene dijk, Tichelstraat en Fortmonderweg. Het zal hier dan waarschijnlijk om slechts enkele exemplaren gaan.

Liggende ereprijs
De liggende ereprijs komt voor op droge, voedselarme, kalkhoudende, humusarme grond (zand en stenige plaatsen), voornamelijk in rivierduinen, grasland (rivierbegeleidend, begraasd grasland, kalkgrasland en grazige plaatsen in de bergen). De soort is zeer zeldzaam langs de Vecht, de IJssel en de Maas. (FLORON, 2022)

De geraadpleegde verspreidingsgegevens van de NDFF wijzen op het voorkomen van de liggende ereprijs in de omgeving van het projectgebied, namelijk in de berm van de Rijkswaterstaatweg op ongeveer 800 meter ten zuiden van De Zaaij. Het projectgebied ontbreekt de kalkrijke graslanden, rivierduinen of akkers en akkerranden, en is daarom ongeschikt als standplaats voor de liggende ereprijs. De graslanden ten noorden en oosten van het bosgebied zijn te voedselrijk om geschikt te zijn als standplaats voor de soort, gezien het voorkomen van kruiden van voedselrijke omstandigheden. De kleine weilanden ten zuidoosten van het bosgebied zijn eveneens te voedselrijk om geschikt te zijn als standplaats voor de liggende ereprijs. De Zaaij wordt in het huidige gebruik bemest, en is daarom ook ongeschikt als standplaats voor de liggende ereprijs. Het voorkomen van de liggend ereprijs binnen het projectgebied kan daarom worden uitgesloten.

Kartuizer anjer
Kartuizer anjer staat op zonnige, warme en droge, matig voedselarme en uitgesproken stikstofarme, basenrijke en vaak kalkhoudende grond. Ze groeit in schrale- en kalkgraslanden, in bosschages langs bermen en dijken en op leisteenhellingen en zandsteenrotsen. (FLORON, 2022)

De geraadpleegde verspreidingsgegevens van de NDFF wijzen op het voorkomen van de kartuizer anjer in de omgeving van het projectgebied, het gaat hierbij om een waarneming uit 2019. De waarneming is

afkomstig in een berm ten westen van de Koetshuis Villa Bakhuis, op ongeveer een kilometer ten westen van het projectgebied, aan de westzijde van de IJssel. Het bos en de graslanden ontbreken aan uitgesproken voedselarme omstandigheden. Schrale- en kalkrijke graslanden ontbreken hier. De Zaaij bestaat uit bemeste graslanden en maisakkers met een voedsel- en kalkrijke bouwvoor (WSP en Ecogroen, 2022). De akkers en het grasland te voedselrijk om geschikt te zijn als standplaats voor de kartuizer anjer. Echter, gezien de kalkrijke grond en de aanwezigheid van eerdere waarnemingen van soorten van soortenrijke akkers (zie bovenstaande paragrafen), is het mogelijk dat de kartuizer anjer aanwezig kan zijn aan de rand van het perceel.

Conclusie beschermde vaatplanten
De aanwezigheid van de akkerogentroost, getande veldsla, groot spiegelklokje, grote leeuwenklauw en kartuizer anjer binnen het projectgebied is op basis van verspreidingsgegevens en eerdere waarnemingen niet uitgesloten.

Ongewervelden
Op basis van de verspreidingsgegevens kan de rivierrombout (categorie Habitatrichtlijn), grote vos, grote weerschijnvlinder, kleine ijsvogelvlinder en sleedoornpage (categorie Andere soorten) voorkomen.

Rivierrombout
In Nederland wordt de Rivierrombout vooral langs rivieren en grote beken, vooral op plaatsen waar zand of slib is afgezet aangetroffen. Het larvenhabitat bestaat uit zandige substraten in ondiepe, onbegroeide, stromingsluwe riviertrajecten. In de genormaliseerde rivieren worden dergelijke larvenhabitat voornamelijk tussen kribben aangetroffen. Waar zich achter de stromingsluwe delen van de kribben zand ophoopt ontstaan strandjes waar de meeste larvenhuidjes worden gevonden. De meeste larvenhuidjes worden langs de traagstromende trajecten gevonden (Vlinderstichting, 2022).

De geraadpleegde verspreidingsgegevens wijzen op het voorkomen van de rivierrombout in de omgeving van het projectgebied. De waarnemingen zijn afkomstig vanuit de oeverzone van de IJssel, op zo'n 200 meter afstand van het projectgebied. De IJssel en de oeverzone hiervan behoort niet tot het projectgebied, het voorkomen van leefgebied van de rivierrombout binnen het projectgebied is dan ook uitgesloten. Wel kunnen mogelijk zwervende individuen voorkomen binnen het projectgebied. De rivierrombout is echter zeer mobiel en zal geen hinder ondervinden van uitvoer van de werkzaamheden.

Grote vos
De habitat van de grote vos bestaat uit vochtige, open bossen, bosranden, boomgaarden en andere plekken met grote vrijstaande bomen. Vooral iep, maar ook zoete kers en sommige wilgensoorten zijn de waardplanten van de grote vos. Ook zwervende individuen worden vooral in een bosrijke omgeving gevonden. De vlinders zijn vooral te vinden op warme, zonnige, open maar beschutte plaatsen. Ook moeten er geschikte plaatsen zijn om te overwinteren, zoals holle bomen of stapels hout. (Vlinderstichting, 2022)

De geraadpleegde verspreidingsgegevens van de NDFF wijzen op het voorkomen van de grote vos binnen het projectgebied. Er zijn waarnemingen bekend langs het weiland ten zuidoosten van het bos, binnen het projectgebied. Binnen het bos en de bosranden komen verschillende waardplanten van de grote vos voor, zoals pluksgewijs iep en enkele wilgen. Het voorkomen van voortplantingsplaatsen van de grote vos binnen het bos is daarom ook niet uitgesloten. Het voorkomen van de grote vos binnen het projectgebied is aangetoond.

Grote weerschijnvlinder

De grote weerschijnvlinder komt voornamelijk voor in oudere, vochtige loofbossen, wilgenbroekbossen of groepen samenhangende bosjes in beekdalen. De grote weerschijnvlinder vliegt in het genoemde habitat vooral op open plaatsen, bij bospaden, bosranden of daar waar beekjes het bos doorsnijden. Op de vliegplaatsen groeien wilgen op beschutte plaatsen in de halfschaduw en staan enkele grotere, markante bomen. De grote weerschijnvlinder heeft vooral boswilg en soms grauwe wilg als waardplant (Vlinderstichting, 2022)

De geraadpleegde verspreidingsgegevens van de NDFF wijzen op het voorkomen van de grote weerschijnvlinder in de omgeving van het projectgebied, namelijk langs het zandpad richting de verlaten steenfabriek op enkele tientallen meters ten oosten van het projectgebied en rondom de Scherpenzeels Hank. De vochtigere delen van het bos en bosranden zijn geschikt als leefgebied voor de grote weerschijnvlinder. Daarnaast komen in het bos ook waardplanten van de grote weerschijnvlinder voor. Het voorkomen van voortplantingsplaatsen en leefgebied van de grote weerschijnvlinder binnen het bos is daarom niet op voorhand uitgesloten.

Kleine ijsvogelvlinder
De kleine ijsvogelvlinder komt voor in gevarieerde, vochtige gemengde bossen of loofbossen, zoals elzenbroekbos. De waardplant van de kleine ijsvogelvlinder is wilde kamperfoelie. Geschikte waardplanten groeien doorgaans in de halfschaduw. De vlinder vliegt in de halfschaduw op open plekken, bredere bospaden en langs bosranden. (Vlinderstichting, 2022)

De geraadpleegde verspreidingsgegevens van de NDFF wijzen op het voorkomen van de kleine ijsvogelvlinder in de omgeving van het projectgebied. Het betreft een waarneming langs de Fortmonderweg, op enkele tientallen meters ten noorden van De Zaaij. Het bos binnen het projectgebied is geschikt als leefgebied voor de kleine ijsvogelvlinder, gezien de wilde kamperfoelie, de waardplant, voorkomt binnen het bos. Het voorkomen van ei-afzetplaatsen (voortplantingsplaatsen) op wilde kamperfoelie binnen het bos is daarom niet uitgesloten. De kleine ijsvogelvlinder kan langs de bosranden en bospaden vliegend voorkomen. Het voorkomen van de kleine ijsvogelvlinder binnen het projectgebied is niet uitgesloten.

Sleedoornpage
De sleedoornpage leeft in een landschap waarin sleedoornstruweel of pruimen en markante ontmoetingsbomen aanwezig zijn. Hieraan wordt vooral voldaan bij struwelen langs bosranden, weg- en spoorbermen, holle wegen en akkers. Daarnaast kan de soort vliegen in een stedelijke omgeving waar hij gebruik maakt van sleedoornstruwelen in parken en vrijstaande pruimen in tuinen. (Vlinderstichting, 2022)

De geraadpleegde verspreidingsgegevens van de NDFF wijzen op het voorkomen van de sleedoornpage binnen het projectgebied. De waarnemingen zijn afkomstig langs verschillende bosranden binnen het projectgebied. Binnen het projectgebied, langs bosranden, zijn waardplanten (sleedoornstruwelen) aanwezig. Hier zijn dan ook geschikte voortplantingsplaatsen aanwezig van de sleedoornpage. Het bosgebied is geschikt als leefgebied voor de sleedoornpage gezien de aanwezigheid van sleedoornstruweel. De sleedoornpage komt binnen het projectgebied voor.

Conclusie
Binnen het projectgebied is het voorkomen van voortplantingsplaatsen en leefgebied van de grote vos, grote weerschijnvlinder, kleine ijsvogelvlinder en sleedoornpage niet uitgesloten

Vissen
Op basis van verspreidingsgegevens kan de noordzeehouting (categorie Habitatrichtlijn) voorkomen.

Noordzeehouting
Rond november trekt de Noordzeehouting de rivieren op om zich voort te planten. Er wordt gepaaid boven kiezel of zandbodems met een matige stroming. De eitjes komen aan het begin van het voorjaar uit. De jonge houtingen laten zich in de loop van de zomer afzakken richting riviermondingen en de kustzone. In Nederland groeit een deel van de houtingen op in het IJsselmeer en wordt hier ook volwassen. (RAVON, 2022)

De geraadpleegde verspreidingsgegevens van de NDFF wijzen op het voorkomen van de noordzeehouting in de omgeving van het projectgebied. De dichtstbijzijnde waarnemingen zijn vanuit de IJssel, op ongeveer 200 meter ten westen van het projectgebied. De IJssel, ten westen van het projectgebied, is geschikt als leefgebied voor de noordzeehouting. Binnen de IJssel, en de oevers, worden geen werkzaamheden uitgevoerd. Het voorkomen van de noordzeehouting binnen het projectgebied is op voorhand uitgesloten.

Conclusie
Binnen het projectgebied komen geen beschermde vissoorten voor.

Amfibieën
In het projectgebied komt een poel op perceel S nabij de IJssel en een tuinvijver oostelijk van perceel T voor. De poel bij de IJssel wordt bij hoog water geinundeerd; rondom de poel zijn struiken en ruigte aanwezig in de tuinen zelf en in aangrenzend natuurgebied de Duursche waarden. De vijver oostelijk van perceel T lig in een tuin omringd door struiken en bomen. Beide poelen is mogelijk voortplantingswater van amfibieën.

De geraadpleegde verspreidingsgegevens uit NDFF wijzen op het voorkomen van de poelkikker (HR) in de omgeving van het projectgebied. De dichtstbijzijnde waarneming is bekend nabij een poel ten noorden van de Fortmonderweg, op ongeveer 600 meter ten oosten van het projectgebied. Zoals beschreven onder Natura 2000-beoordeling is ook de kamsalamander (HR) incidenteel in de Duursche Waarden, noordelijk van het projectgebied, aangetroffen en betreft het individuen afkomstig van binnendijkse populaties. Vanuit het NDFF komt deze soort niet naar voren.

Verder kunnen meer algemeen beschermde amfibieën voorkomen zoals de bastaardkikker, kleine watersalamander en gewone pad. Voor deze algemene soorten geldt een vrijstelling van de verbodsbepalingen uit de Wnb en geldt alleen de algemene zorgplicht.

Poelkikker
De poelkikker is een zon en warmte minnende soort met een voorkeur voor onbeschaduwde wateren. De soort komt vooral tot voortplanting in vennen en hoogveenputten en in andere kleine wateren als, rivier begeleidende wateren, vee-drinkpoelen en sloten. De oeverzone moet bij voorkeur goed begroeid zijn en de wateren mogen niet droogvallen. Buiten de voortplanting zijn poelkikkers minder gebonden aan water en brengen ze de rest van het seizoen door op het land. Overwintering vindt gewoonlijk plaats op het land, soms ook ingegraven in de waterbodem. Op het land worden voor de overwintering vaak bosjes of houtwallen gebruikt die op niet meer dan 400 meter van het voortplantingswater afliggen (RAVON, 2022).

Gezien de locatie van de waarnemingen en geschikt landbiotoop tussen de twee poelen zonder bijzondere barrières is komt de poelkikker ook mogelijk bij de twee poelen voor.

Kamsalamander
De kamsalamander is een rivier- en beek- begeleidende soort. Hij wordt vooral aangetroffen in beekdalen op de hogere zandgronden en op rivierklei. Als voortplantingswater heeft de kamsalamander een voorkeur

voor relatief grote, diepe en stilstaande geïsoleerde wateren en soms ook in kleine, ondiepe sloten. Deze wateren zijn ten minste gedeeltelijk begroeid met waterplanten, niet verontreinigd en bevatten gewoonlijk geen vis.

Zoals bij Natura 2000 beschreven komen in het buitendijks gebied conform het beheerplan (2018) alleen individuen voor afkomstig van binnendijkse populaties. Het buitendijkse gebied speelt geen rol in het voortbestaan van een duurzame binnendijkse populatie (Beheerplan, 2018). De poel nabij de IJssel is vanwege inundatie minder geschikt. De vijver in de tuin staat niet onder directe invloed van de IJssel.

Hoewel er geen waarnemingen zijn van de kamsalamander en het buitendijks gebied minder geschikt is, kan het voorkomen van de soort hier niet op voorhand worden uitgesloten.

Conclusie
Binnen het projectgebied is het voorkomen van beschermde amfibieën, poelkikker en kamsalamander (HR) niet op voorhand uitgesloten.

Reptielen
Op basis van de verspreidingsgegevens kan de ringslang (categorie Andere soorten) voorkomen.

Ringslang
De ringslang is een watergebonden slang en wordt vaak zonnend aangetroffen op oevers in de buurt van water waar ze jagen op voornamelijk amfibieën en soms andere gewervelde dieren waaronder vissen. Op niet te droge plaatsen, zoals bladhopen, mesthopen, ruimte onder mos-plakkaten, vermolmde boomstobben en in opgeworpen broeihopen worden eieren gelegd. De slang overwintert op droge plaatsen in holen, compost- en bladhopen, houtstapels, onder oude boomstammen en in dichte struiken. De ringslang kan goed zwemmen en grote afstanden afleggen. Ook is deze soort goed in staat om nieuwe leefgebieden te koloniseren (RAVON, 2022).

Vanuit de geraadpleegde verspreidingsgegevens van de NDFF zijn twee waarnemingen uit 2012 bekend van de ringslang in de omgeving van het projectgebied. Namelijk langs de Fortmonderweg, ten zuiden van de verlaten steenfabriek, op ongeveer 500 meter ten oosten van het projectgebied. De tweede waarneming is gedaan langs de Scherpenzeels Hank op ongeveer twee kilometer ten oosten van het projectgebied.
Verder zijn waarnemingen op circa 10 kilometer tot het projectgebied bekend. Het projectgebied ontbreekt aan wateren welke geschikt zijn als leefgebied voor de ringslang. Ook in de nabije omgeving ontbreekt het aan geschikt leefgebied voor de ringslang. Het deel van de Duursche Waarden, op ongeveer twee kilometer ten oosten van het projectgebied, is wel geschikt als leefgebied voor de ringslang. Gezien de afstand tot het projectgebied en het voorkomen van geschikt leefgebied (vaste rust- en verblijfplaatsen en foerageergebied) binnen het oostelijke deel van de Duursche Waarden is het onwaarschijnlijk dat de ringslang overwinterd binnen het projectgebied.

Conclusie
Het voorkomen van de ringslang binnen het projectgebied is uitgesloten.

Grondgebonden zoogdieren
Op basis van de verspreidingsgegevens kunnen de otter en bever (categorie Habitatsoorten) voorkomen. Daarnaast kunnen op basis van verspreidingsgegevens ook de boommarter, steenmarter, egel, waterspitsmuis, das, eekhoorn en kleine marters (bunzing, wezel en hermelijn) (categorie Andere soorten)

voorkomen. Verder komen meer algemeen beschermde zoogdieren voor zoals konijn, ree, haas, vos en verschillende.

Habitatrichtlijnsoorten (Art. 3.5)

Bever

Bevers komen voor in het overgangsgebied tussen land en water zoals moerassen, beken, rivieren en meren. De bever heeft een voorkeur voor rivieren en meren omzoomd door (broek)bossen met bomen als wilg en populier. De aanwezigheid van bossen op de oevers is een vereiste, maar ze gebruiken ook oevers zonder bos. Er is geen voorkeur voor stromend of stilstaand water, maar een waterdiepte van minimaal 50 cm is een vereiste. In ondiep stromend water worden dammen gebouwd om de gewenste waterstand te krijgen. Doorgaans worden geen dammen gebouwd in watergangen breder dan 5 meter. Bevers zijn vooral 's nachts actief. Overdag brengen ze de tijd voornamelijk slapend door op legers, in oeverholen of in burchten. (Zoogdiervereniging, 2022)

De geraadpleegde verspreidingsgegevens wijzen op het voorkomen van de bever in de omgeving van het projectgebied. De waarnemingen zijn allemaal afkomstig rondom de IJssel of kolken van de IJssel. De dichtstbijzijnde waarnemingen zijn afkomstig rondom De Roet Waarden, op ongeveer 500 meter afstand van De Zaaij. Ook zijn veel waarnemingen bekend uit de Scherpenzeels Hank en De Hank.

De IJssel wordt verder gebruikt als migratieroute door bevers. De oeverzone van de IJssel (betreft KRW-projectgebied) is bekleed met stenen, waardoor het ook onwaarschijnlijk is dat de bever een burcht in dit deel van de oevers heeft. Tijdens de veldbezoeken zijn geen burchten aangetroffen. Mogelijk zijn wel (tijdelijke) rustplaatsen van de bever aanwezig binnen de bosrand, onder struweel in de westelijke bosrand van het Fortmonderbos nabij de IJssel. Het betreft suboptimaal geschikt leefgebied. De smalle zone tussen bos en IJssel valt onder het KRW-project en valt buiten het project Fortmond Duursche waarden. De zone kan mogelijk wel gebruikt worden als tijdelijke werkroute. .

Bij Achterweerd Zuid ligt een weiland langs de IJssel met oostelijk hiervan een hoger gelegen bos. Dit betreft een droog hardhoutbos dat als foerageergebied ongeschikt is voor bevers. Ook bij Achterweerd Noord is geen geschikt biotoop aanwezig voor bevers. Vaste rustplaatsen in het projectgebied en IJsseloever voor bevers kan worden uitgesloten.

Figuur 5-2: Achterweerd Zuid: zicht op versteende oever van de IJssel met grasland en droge hardhoutbos hoger op de rivierzandrug (foto: Cyclomedia, 2022).

Otter

Otter leeft in oeverzones met voldoende dekking en rust van allerlei soorten stromende wateren, zoals meren, plassen, rivieren, kanalen, beken en moerassen. Ze hebben een voorkeur voor schoon en zoet water, waar voldoende voedsel, dekking en rust is. Rustplaatsen en voortplantingsplaatsen zijn holten in oevers of ruimtes onder bomen, bruggen, betonpijpen, droge duikers en oude holen van konijnen en beverratten. Legers heeft de soort op verborgen plekjes in rietvelden of in dicht struweel (Zoogdiervereniging, 2022).

De geraadpleegde verspreidingsgegevens wijzen op het voorkomen van de otter in de omgeving van het projectgebied. De waarnemingen van de otter zijn voornamelijk afkomstig vanuit de omliggende kolken van de IJssel, met als dichtstbijzijnde waarnemingen binnen De Roet Waarden en de Scherpenzeels Hank, ongeveer 400 meter afstand van het projectgebied. Een deel van het westelijke deel van het Fortmonderbos ligt dichter bij de oeverzone van de IJssel, zie Figuur 5-4. Tijdens het tweede veldbezoek zijn binnen deze rand van het bos meerdere grotere holten onder eiken waargenomen welke geschikt kunnen zijn als rust- en voortplantingsplaats voor de otter, zie Figuur 5-5. Daarnaast zijn in dit deel van het bos ook dichtere struwelen aanwezig waar rustplaatsen van de otter aanwezig kunnen zijn. Het voorkomen van rust- en voortplantingsplaatsen van de otter binnen dit deel van het Fortmonderbos dichter bij de IJssel is niet uitgesloten. De smalle strook valt onder het KRW-project (perceel J).

De rest van het projectgebied grenst niet aan water en is dan ook ongeschikt als om rust- en voorplantingsplaatsen voor de otter te herbergen. Verder kunnen otters foeragerend en migrerend voorkomen binnen de IJssel.

Figuur 5-3: Enkele holtes onder eiken in de westelijke bosrand, langs de oever van de IJssel, welke geschikt kunnen zijn als rust- en voortplantingsplaats voor de otter (foto's: RHDHV).

Andere soorten (Art. 3.10)

Boommarter

De boommarter komt in Nederland in allerlei typen loofbos voor. Boommarters kiezen daar hun rustplaatsen in boomholten, konijnen-, vossen of dassenholen, tussen boomwortels of onder takkenbossen. Nesten zitten vaak in oude spechten- of eekhoornholen, regelmatig in inrottingsholten en soms in gebouwen die in of aan de rand van het bos staan. Boommarters maken meestal niet zelf een hol maar passen een bestaand nest aan (Zoogdiervereniging, 2022).

De geraadpleegde verspreidingsgegevens wijzen op het voorkomen van de boommarter in de omgeving van het projectgebied, namelijk binnen de Duursche waarden op ongeveer 700 meter ten oosten van het projectgebied. Het bos binnen het projectgebied is zeer geschikt als leefgebied als leefgebied voor de boommarter. Het bos biedt voldoende dekking en rust en heeft een groot aanbod aan geschikte vaste rust- en voortplantingsplaatsen, zoals grotere boomholtes en holtes onder boomwortels. Daarnaast is het projectgebied zeer geschikt als foerageergebied. Het voorkomen van allesomvattend leefgebied (vaste rust- en voortplantingsplaatsen en foerageergebied) voor de boommarter binnen het bos is niet uitgesloten. Daarnaast kan de boommarter foeragerend en migrerend voorkomen binnen de graslanden in het projectgebied.

Das

De das leeft in allerlei soorten biotopen, met een voorkeur voor kleinschalig akker- en weidelandschap met verspreide bosjes, heggen en houtwallen. Het leefgebied van de das moet voldoen aan voldoende dekking, weinig verstoring, een groot voedselaanbod en een bodem waarin ze goed kunnen graven, met een grondwaterstand van tenminste 1,5 meter onder het maaiveld. Burchten zijn doorgaans gelegen in bos(jes) of houtwallen. Foerageergebied omvat weiden, akkerland en bos (Zoogdiervereniging, 2022).

De geraadpleegde verspreidingsgegevens wijzen op het voorkomen van de das in de omgeving van het projectgebied, namelijk binnen de Duursche waarden op ongeveer 700 meter ten oosten van het projectgebied. De graslanden binnen het projectgebied zijn geschikt als foerageergebied voor de das. Tijdens het veldbezoek zijn wissels waargenomen binnen het grasland ten zuiden van het bos, zie Figuur 5-4, mogelijk van een das of haas. Het voorkomen van foerageergebied van de das binnen het projectgebied is niet uitgesloten. Het bosgebied is geschikt als locatie voor een dassenburcht. Ten tijde van het veldbezoek zijn geen dassenburchten waargenomen binnen het bosgebied. Daarnaast is bij Staatsbosbeheer (gebiedsbeheerder) navraag gedaan over de aanwezigheid van dassenburchten binnen het projectgebied. Bij Staatsbosbeheer zijn eveneens geen dassenburchten bekend binnen het bos binnen het projectgebied. Het voorkomen van dassenburchten binnen het projectgebied is uitgesloten.

Figuur 5-4: Dassenwissel binnen het plangebied, op het grasland ten zuiden van het bos (foto: RHDHV).

Steenmarter

De steenmarter komt voornamelijk voor in de nabijheid van dorpen en boerderijen en tegenwoordig ook in grote steden. Daarbij is de aanwezigheid van elementen zoals groenstroken, heggen, bosjes, greppels en bermen van belang, omdat de steenmarter daar zijn voedsel zoekt. De soort heeft vaak zijn verblijfplaats in gebouwen, zoals op zolders, in kruipruimtes, spouwmuren of ruimten onder de dakbedekkingen. Echter, ook boomholtes, takkenhopen en dichte struwelen waar weinig verstoring is, zijn geschikt als (voortplantings)verblijfplaats voor de steenmarter (Zoogdiervereniging, 2022).

De geraadpleegde verspreidingsgegevens wijzen op het voorkomen van de steenmarter in de omgeving van het projectgebied, namelijk rondom de uitkijktoren binnen de Duursche Waarden op ongeveer 400 meter ten oosten van het projectgebied. Het bos binnen het projectgebied is geschikt als leefgebied voor de steenmarter. Het bos biedt voldoende dekking en rust en heeft een groot aanbod aan geschikte vaste rust- en voortplantingsplaatsen, zoals grotere boomholtes, dichte struwelen (waaronder het sneeuwbesstruweel), grotere takkenhopen en holtes onder boomwortels. Daarnaast is het projectgebied

geschikt als foerageergebied. Het voorkomen van allesomvattend leefgebied (vaste rust- en voortplantingsplaatsen en foerageergebied) voor de steenmarter binnen het bos is niet uitgesloten. Daarnaast kan de steenmarter foeragerend en migrerend voorkomen binnen de graslanden in het projectgebied.

Eekhoorn

Eekhoorns bouwen nesten (hoog) in bomen of gebruiken boomholten. Eekhoorns komen voor in loofbos, naaldbos of gemengd bos maar ook in tuinen, parken en houtwallen in de buurt van bos. Mits er voldoende voedsel beschikbaar is, komen ze ook in bebouwd gebied. Hun voedsel bestaat hoofdzakelijk uit boomzaden zoals eikels, noten en kegels van naaldbomen. Ook eten ze als aanvulling daarop (afhankelijk van het jaargetijde) knoppen, bladeren, bessen, schors, paddenstoelen, rupsen, vogeleieren en jonge vogels (Zoogdiervereniging, 2022).

De geraadpleegde verspreidingsgegevens wijzen op het voorkomen van de eekhoorn binnen het projectgebied en betreft meerdere waarnemingen binnen het Fortmonderbos. Daarnaast is tijdens het tweede veldbezoek van 20 november de eekhoorn waargenomen binnen het bos. Het bos biedt verschillende geschikte vaste rust- en verblijfplaatsen voor de eekhoorn, gezien er meerdere bomen aanwezig zijn met geschikte boomholten. Het bos kon niet goed worden geïnspecteerd op het voorkomen van eekhoornnesten, gezien er nog blad aan de bomen zat ten tijde van de veldbezoeken. Het voorkomen van vaste rust- en voortplantingsplaatsen voor de eekhoorn binnen het bos binnen het projectgebied is niet uitgesloten. Het bos is ook geschikt als foerageergebied voor de eekhoorn, gezien er onder andere meerdere voedselbomen aanwezig zijn binnen het bos, zoals zomereik en verschillende naaldbomen. Het voorkomen van foerageergebied van de eekhoorn binnen het projectgebied is daarom ook niet uitgesloten.

Kleine marters (wezel, bunzing en hermelijn)

De bunzing komt in allerlei landschapstypen voor. Het dier lijkt echter een voorkeur te hebben voor kleinschalig landschap met voldoende schuilmogelijkheden en water in de nabijheid. Ook in een bebouwde omgeving met veel groen kan de bunzing voorkomen, evenals in open bossen (Pertoldi et al., 2006). In de winter wordt de bunzing ook wel in schuurtjes, kelders of hooizolders aangetroffen (Birks, J. D. S., 1998) aangezien deze locaties goede beschutting bieden tegen de kou. De wezel heeft een voorkeur voor open en droog natuur- en cultuurlandschap, maar komt ook voor in allerlei andere soorten habitat zoals bossen, duinen, wei- en akkerland. De hermelijn komt ook in allerlei soorten habitat voor zoals akkers, bossen, duinen, houtwallen en vochtig terrein. Voor alle drie de soorten kleine marters geldt dat goede schuilmogelijkheden met voldoende rust en de aanwezigheid van geschikt voedsel (met name woelmuizen) een vereiste is voor het voorkomen. (Zoogdiervereniging, 2022).

De geraadpleegde verspreidingsgegevens wijzen op het voorkomen van de hermelijn en bunzing in de omgeving van het projectgebied. De dichtstbijzijnde waarnemingen zijn gedaan langs de IJsseldijk, ten westen van de IJssel en het projectgebied. Ook zijn waarnemingen bekend op ongeveer 800 meter ten oosten van het projectgebied, binnen de Duursche Waarden. Het bos binnen het projectgebied is zeer geschikt als leefgebied voor kleine marterachtigen. Binnen het bos zijn verschillende holten onder boomwortels, takkenhopen, dichte struwelen (waaronder het sneeuwbesstruweel) aanwezig en andere elementen waar vaste rust- voortplantingsplaatsen in of onder aanwezig kunnen zijn voor. Ook het gedumpte tuinafval, ten noorden van het bos, is geschikt als vaste rust- en voortplantingsplaats voor kleine marterachtigen. In Figuur 5-5 zijn verschillende geschikte rust- en voortplantingsplaatsen binnen het projectgebied weergegeven. Daarnaast zijn het bos en de aangrenzende graslanden geschikt als foerageergebied voor kleine marterachtigen. Het voorkomen van allesomvattend leefgebied (vaste rust- en voortplantingsplaatsen, foerageergebied en migratieroutes) van kleine marterachtigen binnen het projectgebied is niet uitgesloten.

Figuur 5-5: Links een voorbeeld van een takkenhoop aan de noordelijke rand van het bos en rechts een deel van het gedumpte tuinafval, welke geschikt zijn als vaste rust- en voortplantingsplaats voor kleine marterachtigen (en egel). Onder het gedumpte tuinafval zijn ruimten aanwezig welke verwarmd worden door de werking van broei. (Foto's: RHDHV).

Egel

In onze streken leeft de egel in bijna alle landschappen. In sommige gebieden zijn ze echter algemener dan in andere. Tuinen, bosranden, struweel en loofbos, liefst met ondergroei, zijn goede leefgebieden. Egels komen ook in steden voor, zolang er maar groen en schuilplaatsen aanwezig zijn. In de zomer slapen egels vaak op de kale grond onder dicht struikgewas, in holtes onder boomwortels, in composthopen of konijnenholen. Soms worden slaapnesten gebouwd van losse bladeren. Een nest voor de jongen ligt op een goed verborgen plek zoals in een compost-, takken- of puinhoop. Winternesten worden meestal in de grond gemaakt, tegen een schutting aan, in een schuur of bijgebouw of in een takken- of composthoop. (Zoogdiervereniging, 2022)

De geraadpleegde verspreidingsgegevens wijzen op het voorkomen van de egel binnen het projectgebied. Het gaat om een waarneming binnen het ruigteveld ten noorden van het bos. Het bos binnen het projectgebied is zeer geschikt als leefgebied voor de egel. Binnen het bos komen verschillende holten onder boomwortels, takkenhopen, dichte struwelen (waaronder het sneeuwbesstruweel) en andere elementen waar vaste rust- voortplantingsplaatsen in of onder aanwezig kunnen zijn voor. Ook het gedumpte tuinafval, ten noorden van het bos, is geschikt als rust- en voortplantingsplaats voor de egel. In Figuur 5-5 zijn verschillende geschikte rust- en voortplantingsplaatsen binnen het projectgebied weergegeven. Daarnaast zijn het bos en de aangrenzende graslanden geschikt als foerageergebied voor de egel. Het voorkomen van allesomvattend leefgebied (vaste rust- en voortplantingsplaatsen, foerageergebied en migratieroutes) van de egel binnen het projectgebied is niet uitgesloten.

Waterspitsmuis

De waterspitsmuis komt voor in en langs schoon, niet te voedselrijk, vrij snelstromend tot stilstaand water met een behoorlijk ontwikkelde watervegetatie en ruig begroeide oevers. De waterspitsmuis leeft in en langs de oevers van beken, rivieren, sloten, plassen en daar waar grondwater opwelt. (Zoogdierenverenging, 2022).

De geraadpleegde verspreidingsgegevens wijzen op het voorkomen van de waterspitsmuis in de omgeving van het projectgebied. De dichtstbijzijnde waarneming is gedaan in Veessen en betreft een waarneming van braakbalonderzoek. Verder is een waarneming uit braakbalonderzoek bekend ten noorden van De Meente. Beide op meer dan een kilometer afstand van het projectgebied. Binnen het projectgebied zijn geen watergangen aanwezig welke geschikt zijn als leefgebied voor de waterspitsmuis. Het voorkomen van leefgebied van de waterspitsmuis binnen het projectgebied is op voorhand uitgesloten.

Conclusie beschermde grondgebonden zoogdieren
Binnen het projectgebied zijn mogelijk verschillende beschermde grondgebonden zoogdieren aanwezig. in het Fortmonderbos kunnen vaste rust- en voortplantingsplaatsen voorkomen van de steenmarter, boommarter, eekhoorn, kleine marterachtigen en egel waarbij in het projectgebied met graslanden gefoerageerd kan worden.
De otter heeft mogelijk rust- en voortplantingsplaatsen in boomholtes onder aan de stam bij dikke eiken de westelijke bosrand van het Fortmonderbos nabij de IJssel. De bever foerageert hier ook incidenteel. De geschikte bosstrook grenst aan het KRW-projectgebied.

Vleermuizen
Op basis van de verspreidingsgegevens kunnen de gewone dwergvleermuis, gewone grootoorvleermuis, laatvlieger, meervleermuis, rosse vleermuis, ruige dwergvleermuis en watervleermuis voorkomen binnen en in de omgeving van het projectgebied.

Vleermuizen worden in vrijwel het gehele land waargenomen. Ze maken gedurende een jaar gebruik van meerdere type verblijfplaatsen (zomer-, kraam-, paar- en winterverblijfplaatsen). Vleermuizen kunnen globaal opgedeeld worden in boombewonende soorten (zoals rosse vleermuis) en gebouwbewonende soorten (zoals laatvlieger). Een aantal soorten maken zowel van gebouwen als van bomen gebruik als verblijfplaats (bijvoorbeeld ruige dwergvleermuis). Vleermuizen foerageren over het algemeen op relatief windluwe plaatsen, zoals tuinen en langs bosranden. Om van de verblijfplaats naar foerageergebied te komen (en andersom) wordt gebruikt gemaakt van zogenaamde vliegroutes, die bestaan uit lijnvormige elementen zoals bomenrijen en watergangen. Deze lijnvormige elementen kunnen tevens dienen als migratieroute van soorten die buiten Nederland overwinteren.

Verblijfplaatsen (zomer-kraam-paar-winter)
Binnen het Fortmonderbos kunnen holtes in bomen aanwezig zijn die geschikt zijn als verblijfplaats voor boombewonende vleermuizen. Tijdens het veldbezoek zijn meerdere bomen waargenomen met holtes welke geschikt zijn als verblijfplaats voor vleermuizen, zie Figuur 5-6. Het voorkomen van verblijfplaatsen van vleermuizen binnen het projectgebied is op voorhand niet uitgesloten. Binnen de Zaaij zijn verblijfplaatsen van vleermuizen afwezig, gezien het hier ontbreekt aan bomen en gebouwen.

Figuur 5-6: Boomholtes binnen het projectgebied welke geschikt zijn als verblijfplaats voor boombewonende vleermuizen (foto's RHDHV)

Vliegroutes
De randen van het de bestaande bossen zijn geschikt als vliegroute voor vleermuizen. Daarnaast kan de IJssel dienen als vlieg- migratieroute voor verschillende soorten vleermuizen. De Zaaij ontbreekt aan vliegroutes, gezien lijnvormige elementen hier ontbreken.

Foerageergebied
Binnen het projectgebied zijn verschillende luwe zones langs bomen en bomenrijen en opgaande vegetaties aanwezig welke geschikt zijn als foerageergebied voor vleermuizen.

Conclusie
Binnen het Fortmonderbos kunnen verblijfplaatsen van boombewonende vleermuizen voorkomen;Daarnaast kunnen vliegroutes en foerageergebieden van vleermuizen aanwezig zijn.

Vogels
Uit de verspreidingsgegevens van de NDFF is gebleken dat in of in de omgeving van het projectgebied waarnemingen bekend zijn van verschillende soorten broedvogels met zowel jaarrond als niet-jaarrond beschermde nesten. Tijdens het veldbezoek zijn onder andere de volgende vogelsoorten waargenomen: kauw, zwarte kraai, koolmees, pimpelmees, goudhaan, vuurgoudhaan, vink, gaai, merel, buizerd, slechtvalk en torenvalk**.**

Vogels met jaarrond beschermde nesten
De nesten van een aantal vogelsoorten zijn jaarrond beschermd. Deze nesten zijn beschermd omdat ze jaarrond worden gebruikt, of omdat een soort zeer honkvast is en er elk jaar naar terugkeert en moeilijk in staat is om een nieuw nest te maken. Dit kan zowel gaan om soorten die broeden in bebouwing als om soorten die broeden in bomen. Op basis van de geraadpleegde verspreidingsgegevens van de NDFF zijn, per categorie[1], de volgende broedvogelsoorten met een jaarrond beschermd nest waargenomen binnen en in de omgeving van het projectgebied:

- Categorie 1: steenuil
- Categorie 2: gierzwaluw, huismus, huiszwaluw en roek
- Categorie 3: boerenzwaluw, bosuil, grote gele kwikstaart, kerkuil, ooievaar en slechtvalk
- Categorie 4: boomvalk, buizerd, havik, raaf, ransuil, sperwer, torenvalk, wespendief, zeearend, zwarte wouw.

Binnen het Fortmonderbos kunnen verschillende broedvogels met jaarrond beschermde nesten voorkomen. Het gaat hier voornamelijk om broedvogels welke horsten en (grotere) boomholten gebruiken als nest, zoals o.a. de buizerd, bosuil, buizerd, havik, sperwer en wespendief. De bomen konden ten tijde van de veldbezoeken niet goed worden beoordeeld op het voorkomen van jaarrond beschermde nesten omdat de bomen nog in blad stonden. Er zijn in enkele bomen echter wel potentieel jaarrond beschermde nesten waargenomen. Het gaat hier om twee horsten, zie Figuur 5-7.
Ook zijn er in het bos en bosrand bomen met holten aanwezig welke geschikt zijn als jaarrond beschermd nest, voor onder andere de steenuil en bosuil. De aanwezigheid van potentieel jaarrond beschermde nesten van bos broedende soorten als: ransuil, buizerd, havik, wespendief en sperwer is niet op voorhand uitgesloten.

[1] *Categorieën jaarrond beschermde nesten Overijssel: **1.** Vogelsoorten met nesten die ook buiten het broedseizoen in gebruik zijn als vast rust- of verblijfplaats (steenuil). **2.** Vogels die in kolonies broeden die elk broedseizoen op dezelfde plaats broeden en daarin zeer honkvast zijn of afhankelijk van bebouwing of biotoop (gierzwaluw, huismus, huiszwaluw en roek) **3.** Vogelsoorten, geen koloniebroeders, die elk broedseizoen op dezelfde plaats broeden en die daarin zeer honkvast zijn of afhankelijk van bebouwing. De (fysieke) voorwaarden voor de nestplaats zijn vaak zeer specifiek en limitatief beschikbaar (boerenzwaluw, bosuil, grote gele kwikstaart, kerkuil, oehoe, ooievaar, slechtvalk, zwarte specht). **4.** Vogelsoorten die jaar in jaar uit gebruik maken van hetzelfde nest en niet of nauwelijks in staat zijn een nest te bouwen (boomvalk, buizerd, havik, raaf, ransuil, sperwer, torenvalk, wespendief, zeearend, zwarte wouw).*

Figuur 5-7: Twee waargenomen potentieel jaarrond beschermde nesten binnen het projectgebied, met links nest 1 en rechts nest 2 (foto's: RHDHV).

In het projectgebied zijn geen gebouwen aanwezig. De aanwezigheid van jaarrond beschermde nesten van vogelsoorten die in gebouwen broeden, zoals huismus en gierzwaluw, is op voorhand uitgesloten.

Vogels zonder jaarrond beschermd nest
In het projectgebied en de directe omgeving kunnen algemene broedvogels voorkomen. In het projectgebied is geschikt leefgebied aanwezig voor deze vogelsoorten om tot broeden te komen. In de graslanden kunnen bijvoorbeeld soorten als kievit, scholekster, graspieper, grutto, veldleeuwerik en kneu. Ook is het bos, de bomen en struweel geschikt broedgebied voor veel broedvogelsoorten, waaronder de koolmees, winterkoning, goudhaan, vink, ekster, gaai en zwarte kraai. Binnen het projectgebied komen algemene broedvogelsoorten voor.

Conclusie
Binnen het Fortmonderbos kunnen jaarrond beschermde nesten van bosbroedende soorten voorkomen en er komen algemene broedvogelsoorten voor.

5.3 Effectenbeschrijving- en beoordeling

Door middel van een beknopte analyse van het project in relatie tot de biotoopeisen van de beschermde soorten uit het onderzoeksgebied is beoordeeld welke negatieve effecten de voorgenomen werkzaamheden kunnen hebben op mogelijk in het onderzoeksgebied voorkomende beschermde soorten. Effecten op beschermde soorten zijn onder te verdelen in tijdelijke en permanente effecten. Tijdelijke effecten treden alleen op tijdens de uitvoering van de werkzaamheden. Het gaat bijvoorbeeld om extra geluid, licht en kans op het doodrijden van dieren door inzet van groot materieel. Permanente effecten kunnen een gevolg zijn van de uitvoering van de werkzaamheden en daarnaast ook van gebruik van het gebied na afronding. Het gaat dan bijvoorbeeld om het verdwijnen van leefgebied door ruimtebeslag.

Vaatplanten
De beschermde plantensoorten akkerogentroost, getande veldsla, groot spiegelklokje, grote leeuwenklauw en kartuizer anjer, worden niet in voedselrijke graslanden en akker verwacht waar de inrichtingsmaatregelen worden uitgevoerd. Deze soorten liften mee met de opgehoogde voedselarme zandruggen, verschraling van huidige graslanden en akkerbeheer. Het project heeft positieve gevolgen voor deze soorten door uitbreiding van geschikte standplaatsen.

Ongewervelden

Grote vos, grote weerschijnvlinder, sleedoornpage en kleine ijsvogelvlinder
Tijdelijk
Wanneer als gevolg van de werkzaamheden waardplanten worden aangetast, en dit wordt uitgevoerd in de periode dat eitjes en rupsen aanwezig zijn op de waardplanten (iepen, wilgen, sleedoorn en wilde kamperfoelie), kunnen eitjes en rupsen van de grote vos, grote weerschijnvlinder, sleedoornpage en kleine ijsvogelvlinder worden vernietigd of gedood. De grote vos, grote weerschijnvlinder, sleedoornpage en kleine ijsvogelvlinder zijn verder zeer mobiel en goed in staat om de werkzaamheden tijdelijk te ontvluchten.

Permanent
Wanneer werkzaamheden worden uitgevoerd aan waardplanten van de grote vos, grote weerschijnvlinder, sleedoornpage en kleine ijsvogelvlinder binnen het projectgebied kunnen rust- en voortplantingsplaatsen van deze soorten worden vernield en kunnen deze verloren gaan. Door de geplande natuurontwikkeling in het gebied wordt het areaal geschikt leefgebied en de kwaliteit hiervan vergroot voor de vlindersoorten, gezien er meer struweel rondom bosranden wordt aangeplant en de kwaliteit van het bos wordt verbeterd (en dus een toename in het aantal waardplanten, zoals sleedoorn, boswilg en wilde kamperfoelie). Daarnaast wordt het voedselaanbod voor de soorten vergroot.

Er worden vanuit het project Fortmond Duursche Waarden geen struiken verwijderd, hooguit enkele kleinere aangeplante bomen in Achterweerd Noord.

Amfibieën

Poelkikker, kamsalamander
Tijdelijk
Er vinden vanuit het project geen maatregelen plaats bij de poel en tuinvijver en nabije omgeving. De inrichtingsmaatregelen vinden plaats op grasland dat momenteel in landbouwkundig gebruik is. Als landbiotoop is dit minder geschikt dan de omliggende bosschages en natuurlijke graslanden. Incidenteel kan mogelijk, indien deze soorten zijn vastgesteld bij de poel en vijver, mogelijk incidenteel voorkomen in het projectgebied. Daarnaast komen naar verwachting vrijgestelde amfibiesoorten.

Tijdens de uitvoering zullen maatregelen getroffen moeten worden om doding van eventueel aanwezige individuen worden voorkomen (onder meer vanuit de specifieke zorgplicht).

Permanent
Omvorming naar bos en natuurlijke graslanden biedt voor de poelkikker en kamsalamander en vrijgestelde amfibiesoorten een geschikter land- en overwinteringsbiotoop.

Grondgebonden zoogdieren
Bever
Tijdelijk
Mogelijk heeft de bever een (tijdelijke) rustplaats in de westelijke bosstrook van het Fortmonderbos, nabij de IJssel. De oeverzone valt hier onder het KRW-project. Vanuit het project Fortmond Duursche Waarden zijn hier geen werkzaamheden voorzien. Mogelijk wordt de zone gebruikt als tijdelijke werkroute en is mogelijk sprake van verstoring. De werkzaamheden worden verder voornamelijk overdag uitgevoerd waardoor geen sprake zal zijn van verstoren van foeragerende bevers, gezien deze voornamelijk nachtactief zijn.

Permanent
Niet van toepassing.

Otter
Tijdelijk
Evenals bij de bever kan een eventuele werkroute langs de westelijke bosrand van het Fortmonderbos leiden tot verstoring. Bij de otter kan dat mogelijk plaatsvinden in de kraamperiode otters (met jongen). Dit kan ertoe leiden dat jonge otters sterven. De werkzaamheden worden verder voornamelijk overdag uitgevoerd waardoor geen sprake zal zijn van tijdelijk verstoren van foeragerende en doortrekkende otters, gezien deze voornamelijk nachtactief zijn.

Permanent
Het huidig bos met omen, met holten (onderin) welke geschikt zijn als verblijfplaats voor otters, worden in het kader van de werkzaamheden niet aangetast. Er is dan ook geen sprake van het beschadigen of vernielen van verblijfplaatsen van de otter. Langs de westelijke bosrand wordt de bosrand uitgebreid waardoor in de toekomstige situatie juist meer schuilgelegenheid voor otters wordt gecreëerd. Het overtreden van verbodsbepalingen uit de Wnb ten aanzien van de otter, als gevolg van de gebruiksfase, is uitgesloten.

Boommarter
Tijdelijk
Mogelijk zijn vaste rust- en voortplantingsplaatsen van de boommarter aanwezig in bomen met grotere holen en ruimten onder wortels binnen het Fortmonderbos. Wanneer dergelijke verblijfplaatsen aanwezig zijn in de te kappen bomen, en deze bomen worden in de kraamperiode gekapt, kunnen jongen van de soorten worden gedood tijdens de werkzaamheden. De boommarter is verder zeer mobiel en goed in staat om de werkzaamheden tijdelijk te ontvluchten naar in de omgeving geschikt alternatief leefgebied.

Permanent
Wanneer bomen met grotere holen of holen onder wortels worden gekapt in het kader van de werkzaamheden kunnen vaste rust- en voortplantingsplaatsen van de boommarter worden beschadigd of vernield, en dus verloren gaan. De geplande uitbreiding en kwaliteitsverbetering van aanwezige habitattypen binnen het projectgebied heeft echter ook een positief effect op het aanwezig areaal geschikt leefgebied en de kwaliteit hiervan voor de boommarter.

Steenmarter
Tijdelijk
Mogelijk zijn vaste rust- en voortplantingsplaatsen van de steenmarter aanwezig in bomen met grotere holen, dichte struwelen en grotere takkenrillen binnen het Fortmonderbos. Wanneer bomen met grotere holen worden gekapt of er wordt in zeer dichte struwelen of takkenrillen gewerkt kunnen jongen van de steenmarter worden gedood tijdens de uitvoer van de werkzaamheden. De steenmarter is verder zeer mobiel en goed in staat om de werkzaamheden tijdelijk te ontvluchten naar geschikt alternatief leefgebied in de omgeving.

Permanent
Wanneer bomen met geschikte holen worden gekapt of er wordt in zeer dichte struwelen of takkenrillen gewerkt kunnen vaste rust- en voortplantingsplaatsen van de steenmarter worden beschadigd of vernield en kunnen deze verloren gaan. De geplande uitbreiding en kwaliteitsverbetering van aanwezige habitattypen binnen het projectgebied heeft echter ook een positief effect op het aanwezig areaal geschikt leefgebied en de kwaliteit hiervan voor de steenmarter.

Vanuit het project Fortmond Duursche Waarden vindt geen kap van bomen in het Fortmonderbos plaats.

Eekhoorn
Tijdelijk
Mogelijk zijn vaste rust- en voortplantingsplaatsen van de eekhoorn aanwezig binnen het Fortmonderbos, in holten of in de vorm van eekhoornnesten. Wanneer dergelijke verblijfplaatsen aanwezig zijn in de te kappen bomen, en deze bomen worden in de kraamperiode gekapt, kunnen jongen van de eekhoorn worden gedood tijdens de werkzaamheden. De eekhoorn is verder zeer mobiel en goed in staat om de werkzaamheden tijdelijk te ontvluchten naar in de omgeving geschikt alternatief leefgebied.

Permanent
Wanneer bomen met eekhoornnesten of holten worden gekapt in het kader van de werkzaamheden kunnen vaste rust- en voortplantingsplaatsen van de eekhoorn worden beschadigd of vernield, en dus verloren gaan. De geplande uitbreiding en kwaliteitsverbetering van aanwezige habitattypen binnen het projectgebied heeft echter ook een positief effect op het aanwezig areaal geschikt leefgebied en de kwaliteit hiervan voor de eekhoorn.

Vanuit het project Fortmond Duursche Waarden vindt geen kap van bomen in het Fortmonderbos plaats.

Kleine marterachtigen (wezel, bunzing, hermelijn) en egel
Tijdelijk
Wanneer werkzaamheden in de aanwezige dichte struwelen, takkenrillen/takkenhopen of delen van het tuinafval worden uitgevoerd binnen de voortplantingsperiode kunnen jongen van kleine marterachtigen en egel sterven. De wezel, bunzing, hermelijn en egel zijn zeer mobiel en goed in staat om tijdens de werkzaamheden tijdelijk uit te wijken naar alternatief leefgebied in de omgeving.

Permanent

Wanneer werkzaamheden worden uitgevoerd in de in de aanwezige dichte struwelen, takkenrillen of delen van het tuinafval kunnen vaste rust- en voortplantingsplaatsen van kleine marterachtigen en egels worden beschadigd of vernield en kunnen deze verloren gaan. De geplande natuurontwikkeling binnen het projectgebied heeft echter ook een positief effect op het aanwezig areaal geschikt leefgebied en de kwaliteit hiervan voor de wezel, bunzing, hermelijn en egel.

Vanuit het project Fortmond Duursche Waarden vindt geen kap van bomen in het Fortmonderbos plaats. Wel wordt Japanse duizendknoop verwijderd op een locatie waar grond en mogelijk tuinafval is gestort. Hier kunnen kleine marterachtige aanwezig zijn.

Das
Tijdelijk
De werkzaamheden worden overdag, of mogelijk bij schemer, uitgevoerd waardoor mogelijk foeragerende dassen verstoord kunnen worden. Dassen zijn zeer mobiel en goed in staat het projectgebied tijdelijk te ontvluchten tijdens de uitvoering van de werkzaamheden. In de omgeving is ruim voldoende alternatief foerageergebied om naar uit te wijken in deze relatief korte periode.

Permanent
In de toekomstige situatie wordt het projectgebied geschikter als foerageergebied voor de das, gezien deze natuurlijker en meer soortenrijk wordt.

Vleermuizen
Tijdelijk
De effecten van de werkzaamheden zijn afhankelijk van het moment van uitvoering (periode in het jaar en op de dag). Vleermuizen zijn nacht actieve dieren, echter de werkzaamheden worden overdag uitgevoerd waardoor lichtverstoring niet aan de orde is. Wanneer de werkzaamheden toch in de schemering worden uitgevoerd in het actieve seizoen van vleermuizen (grofweg half maart t/m half november) en daarbij kunstverlichting wordt toegepast, is verstoring van langs vliegende en foeragerende vleermuizen niet uit te sluiten. Ook kunnen potentiële verblijfplaatsen in en direct langs het projectgebied tijdelijk ongeschikt worden omdat vleermuizen gevoelig zijn voor lichtverstoring. Wanneer bomen worden gekapt met daarin geschikte holtes voor vleermuizen kunnen mogelijk vleermuizen worden gedood.

Permanent
Wanneer bomen worden gekapt met daarin geschikte holtes voor vleermuizen kunnen mogelijk verblijfplaatsen van vleermuizen worden of vernield en kunnen deze verloren gaan. Door de geplande natuurontwikkeling zal het areaal geschikt foerageergebied in de toekomst vergroten, wat een positief effect heeft op in het projectgebied voorkomende vleermuizen. Door de ontwikkeling van meer natuurlijke graslanden en meer bos zal het aandeel aan insecten, en dus voedsel, worden vergroot. De lijnvormige elementen binnen het projectgebied blijven behouden, er gaan dus geen vliegroutes verloren.

Vanuit het project Fortmond Duursche Waarden vindt geen kap van bomen in het Fortmonderbos plaats.

Vogels
Tijdelijk
Wanneer de werkzaamheden worden uitgevoerd in het broedseizoen kunnen broedende vogels in het projectgebied en de directe omgeving worden verstoord. Wanneer broedende vogels voortijdig het nest verlaten, geldt dit als het opzettelijk vernietigen of beschadigen van nesten en eieren van vogels. Daarnaast kunnen werkzaamheden in het broedseizoen mogelijk resulteren in het doden van jongen. Het broedseizoen valt voor de meeste soorten tussen half maart en half augustus. Ook daarbuiten is het mogelijk dat broedende vogels worden aangetroffen.

Permanent
De kap van bomen kan mogelijk leiden (mogelijk) tot vernietiging van jaarrond beschermde nesten, en verstoring en/of doding van broedvogels. Door de toekomstige natuurontwikkeling zal het gebied geschikter worden als broedgebied voor vogels.

Vanuit het project Fortmond Duursche Waarden vindt geen kap van bomen in het Fortmonderbos plaats. Uitzondering zijn losse bomen op de perceelsrand in Achterweerd Noord.

5.4 Voorzorgsmaatregelen en noodzaak vervolgstappen

In deze paragraaf zijn de te nemen vervolgstappen, zoals het uitvoeren van nader onderzoek en het nemen van voorzorgs- of mitigerende maatregelen, beschreven. Dit is niet gedaan voor de soortgroepen waarvan overtreding van verbodsbepalingen vanuit de aard van de werkzaamheden of het afwezig zijn van beschermde exemplaren, op voorhand zijn uitgesloten.

Ongewervelden

Grote vos, grote weerschijnvlinder, sleedoornpage en kleine ijsvogelvlinder
Binnen het projectgebied zijn waardplanten van de grote vos, grote weerschijnvlinder, sleedoornpage en kleine ijsvogelvlinder aanwezig. Een overtreding van de Wnb ten aanzien van bovenstaande vlindersoorten kan voorkomen worden door tijdens de uitvoer van de werkzaamheden geen waardplanten van de vlindersoorten aan te tasten. Het gaat hierbij om iep, zoete kers, wilgensoorten, sleedoorn en wilde kamperfoelie. De werkzaamheden dienen onder ecologische begeleiding plaats te vinden om te waarborgen dat waardplanten niet worden aangetast.

Er worden vanuit het project Fortmond Duursche Waarden geen struiken verwijderd, hooguit enkele kleinere aangeplante bomen in Achterweerd Noord

Amfibieën

Potentieel poelkikker, kamsalamander (en vrijgestelde soorten)
Om verstoring en met name doding te voorkomen van potentieel voorkomende zwaarder beschermde soorten te komen zijn maatregelen nodig die ook voor de algemenere vrijgestelde soorten van toepassing zijn.

- De werkzaamheden in graslanden uitvoeren in niet of minder actieve en kwetsbare periode van amfibieën
    - Winterperiode, geschikte werkperiode vanwege overwintering in bos/struweel, dood hout.
    - Voorjaarstrek van winterbiotoop (bos, struweel) naar voortplantingswateren kwetsbare periode; afhankelijk van de soort feb – mei. Bij voorkeur niet werken in deze periode.
    - Voorplantingsperiode en diffuse najaarstrek – verspreiding van juvenielen via landbiotoop (o.a. grasland).
- Graslanden in werkgebied preventief kort maaien en kort houden waardoor dit ongeschikt blijft als landbiotoop en amfibieën uitwijken naar geschikt biotoop.
- Indien gewerkt wordt in actieve periode met aanwezigheid individuen binnen de graslanden, de werkzaamheden ecologisch laten begeleiden.

Grondgebonden zoogdieren

Boommarter, steenmarter, kleine marterachtigen, egel, eekhoorn

Voorafgaand aan de werkzaamheden dienen de te kappen bomen te worden geïnspecteerd op de aanwezigheid van grotere holten (ook onder wortels), jaarrond beschermde nesten en eekhoornnesten. Bij het aantreffen van grotere holten, potentieel jaarrond beschermde nesten en eekhoornnesten dienen deze bomen te worden gemarkeerd en zoveel mogelijk gespaard te blijven. Indien binnen de invloedsfeer gewerkt wordt, moeten de ruimten en/of nesten geïnspecteerd worden door een ecologisch deskundige

Voorafgaand aan het verwijderen van dichte struwelen (waaronder het sneeuwbesstruweel), takkenrillen of takkenhopen, holten onder boomwortels en het gedumpte tuinafval, dienen deze te worden geïnspecteerd door een ecoloog op aanwezigheid van kleine marterachtigen en egel. Het verwijderen van het tuinafval en sneeuwbesstruweel dient daarnaast te gebeuren onder ecologische begeleiding, waarbij een ecoloog voor de werkzaamheden uitloopt. Overige struwelen, takkenrillen en takkenhopen dienen zo veel mogelijk gespaard te blijven. Op deze manier wordt het doden van individuen voorkomen.

Er worden vanuit het project Fortmond Duursche Waarden geen struiken verwijderd, hooguit enkele kleinere aangeplante bomen in Achterweerd Noord en verwijdering van Japanse duizendknoop bij Achterweerd Zuid.

Bever en otter

Om het verstoren van bevers en otters te voorkomen dient voorafgaand aan de werkzaamheden de westelijke bosrand door een ecologisch deskundige gecontroleerd te worden op eventuele rustplaatsen van de bever of aanwezigheid van otters met jongen. Bij het aantreffen van bevers/rustplaatsen of otters met jongen moeten de werkzaamheden nabij de betreffende locatie tot nadere orde worden uitgesteld. In overleg met de ecologisch deskundige moet buiten de verstoringsafstand van de soort gewerkt worden.

Vleermuizen

Om het doden van vleermuizen en het beschadigen en vernielen van verblijfplaatsen van vleermuizen te voorkomen dienen de te kappen bomen voorafgaand aan de werkzaamheden geïnspecteerd te worden op holtes welke geschikt zijn als verblijfplaats voor vleermuizen, door een ecologisch deskundige. Dit onderzoek kan in principe gedurende het hele jaar, maar het is makkelijker in het winterseizoen, als er geen bladeren aan de boom zitten. Wanneer er tijdens de inspectie bomen met holtes worden aangetroffen dienen deze te worden gemarkeerd. Wanneer deze bomen gespaard blijven is het doden en beschadigen of vernielen van verblijfplaatsen van vleermuizen) te voorkomen. Ook dient rekening gehouden te worden met de valrichting van te kappen bomen richting bomen met holtes.

Er worden vanuit het project Fortmond Duursche Waarden geen struiken verwijderd, hooguit enkele kleinere aangeplante bomen in Achterweerd Noord. Indien de drie grotere bomen gekapt worden zijn bovenstaande maatregelen nodig.

Om het verstoren van foeragerende of langsvliegende vleermuizen, of verblijfplaatsen in de omgeving van het projectgebied (maar ook foeragerende dassen) te voorkomen zijn de volgende maatregelen nodig:

- De werkzaamheden bij daglicht uit te voeren van zonsopkomst tot zonsondergang of bij werkzaamheden in de schemering aangepaste verlichting te gebruiken die gericht is op de bouwplaats en niet op het omringende landschap.

Broedvogels zonder jaarrond beschermd nest:
Het vernielen en verstoren van broedgevallen van vogels is te voorkomen door:

- De werkzaamheden binnen bosgebieden buiten het broedseizoen uitvoeren, en;
- Indien gewerkt wordt in het broedseizoen binnen de graslanden, de werkzaamheden ecologisch te laten begeleiden, zodat gewerkt wordt buiten de verstoringsafstand van aanwezige broedgevallen.

Veel methoden om tijdens het broedseizoen door te kunnen werken, zijn niet “waterdicht”; het is vaak niet te garanderen dat broedgevallen niet zullen optreden. Buiten het broedseizoen werken heeft dan ook de voorkeur om overtreding van de Ow Bal ten aanzien van broedvogels te voorkomen. Het broedseizoen loopt grofweg van maart tot augustus, afhankelijk van de weersomstandigheden. Het is echter mogelijk dat buiten deze periode ook broedgevallen aanwezig zijn. Een houtduif kan bijvoorbeeld nog tot half oktober broeden. Het is daarom van belang om het terrein enkele dagen voor aanvang van de werkzaamheden te laten inspecteren door een ter zake kundig ecoloog. In de periode van november tot en met januari is dit niet nodig omdat de kans op broedgevallen dan nihil is.

Specifieke zorgplicht
Voor alle soorten, beschermd of niet, geldt te allen tijde de algemene zorgplicht. Onderstaand wordt een aantal maatregelen beschreven om aan de algemene zorgplicht te voldoen:

- De werkzaamheden worden bij voorkeur alleen overdag, tussen zonsopgang en zonsondergang uitgevoerd. Veel algemene en beschermde diersoorten zijn vooral actief gedurende de vroege ochtend, late avond en nacht;
- Na zonsondergang wordt het gebruik van kunstlicht zoveel mogelijk beperkt en uitstraling van licht naar de omgeving voorkomen;
- Indien er nabij vegetatie, of watergangen gewerkt moet worden, wordt er één richting opgewerkt, zodat kleine dieren van de werkzaamheden vandaan kunnen vluchten. Houd hierbij rekening met vluchtwegen (werk dus niet richting een doodlopende hoek) en zorg dat de dieren voldoende vrije ruimte hebben om te vluchten;
- Voor de uitvoering van de werkzaamheden wordt enkel gebruik gemaakt van de ruimte die noodzakelijk is voor het uitvoeren van de werkzaamheden. Zo wordt onnodige verstoring van dieren en planten en beschadiging van hun leefgebied voorkomen;
- Wanneer de werkzaamheden gedurende langere tijd stilliggen, dient het terrein vóór herstart van de werkzaamheden (opnieuw) geïnspecteerd te worden door een erkend ecoloog.

Ecologisch werkprotocol
Voorgenoemde maatregelen en toepassen van preventieve maatregelen dienen door een ecologisch deskundige te worden bewaakt. Eerdergenoemde maatregelen dienen specifiek gemaakt te worden, hiertoe dient een ecologisch werkprotocol te worden opgesteld. Dit ecologisch werkprotocol dient tijdens de werkzaamheden op locatie aanwezig te zijn.

5.5 Eindconclusie flora en fauna

In het projectgebied en het Fortmonderbos komen wettelijk beschermde soorten voor. Dit betreft broedvogels, vogels met jaarrond beschermde nesten, grondgebonden zoogdieren (egel, steenmarter, boommarter, otter, bever), vleermuizen, amfibieën (potentieel kamsalamander, poelkikker).

Het project betekent verbetering van (potentieel) leefgebied en/of standplaats van beschermde soorten. Het project tast de lokale staat van instandhouding van de beschermde soorten zeker niet aan.

Doding en verstoring tijdens de uitvoering kan en moet met maatregelen worden voorkomen. Dit moet worden in de uitvoeringsfase worden uitgewerkt in een ecologisch werkprotocol door een ecologisch deskundige.

In tabel 5-1 is een samenvatting gegeven van

Tabel 5-1: Samenvatting van (potentieel) aanwezige beschermde soorten, effecten en voorzorgsmaatregelen

Soorten	Status	Voorkomen projectgebied	Effecten DO plan	uitvoering en voorzorgsmaatregelen
akkerogentroost, getande veldsla, groot spiegelklokje, grote leeuwenklauw en kartuizer anjer	Andere soorten	Niet binnen projectgebied.	Positief, liften mee met uitbreiding schrale graslanden en natuurakkers. Geen specifieke maatregelen tijdens uitvoering.	Geen specifieke maatregelen tijdens uitvoering.
grote vos, grote weerschijnvlinder, sleedoornpage en kleine ijsvogelvlinder	Andere soorten	Waardplanten (sleedoorn, meidoorn, wilde kamperfoelie) blijven behouden.	Positief, liften mee met uitbreiding hardhoutooibosontwikkeling met o.a. sleedoorn.	Tijdens uitvoering mogelijk specifieke maatregelen bij verwijderen jonge boompjes op erfgrens afhankelijk van de soort.
Poelkikker, kamsalamander (potentieel)	HR	Potentieel in projectgebied <300m rond tuinvijvers (oostelijk perceel T/perceel S)	Uitbreiding bos en natuurlijk grasland uitbreiding (potentieel) verblijfplaats en verbetering foerageergebied.	Voorzorgsmaatregelen tijdens uitvoering om doding te voorkomen.
Boommarter, steenmarter, wezel, bunzing, hermelijn, egel	Andere soorten	Projectgebied onderdeel foerageergebied. Perceel A mogelijk verblijf/rustplaats egel, steenmarter, kleine marterachtigen.	Uitbreiding bos en natuurlijk grasland uitbreiding (potentieel) verblijfplaats en verbetering foerageergebied.	Voorzorgsmaatregelen tijdens uitvoering om doding te voorkomen. Geldt met name bij vak A met exoot Japanse duizendknoop.
Otter, bever	HR	Potentieel rustplaats bij bosrand nabij IJssel	Geen negatief effect, meer bos dichter bij de IJssel.	Voorzorgsmaatregelen tijdens uitvoering om verstoring te voorkomen.
Vleermuizen	HR	Geen verblijfplaatsen in projectgebied. Projectgebied onderdeel foerageergebied	Geen negatief effect.	Voorzorgsmaatregelen tijdens uitvoering wanneer na zonsondergang en -opgang wordt gewerkt in vleermuisactieve periode.
broedvogels	VR	Mogelijk binnen werkgebied of rand (bos)	Uitbreiding broedbiotoop in bos en natuurlijke schrale graslanden.	Voorzorgsmaatregelen tijdens uitvoering om vernieling en verstoring van bezette nesten te voorkomen.
Vogels met jaarrond beschermde nesten, mogelijk bosuil, buizerd, havik, sperwer, wespendief en eventueel steenuil.	VR	Niet binnen projectgebied. Mogelijk in bos aan de rand van het projectgebied.	Idem als bij broedvogels	Idem als bij broedvogels

6 Beoordeling houtopstanden

Er zijn op enkele locaties houtopstanden aanwezig. Bij Achterweerd Zuid betreft het een verwilderde haag met sleedoorn op de grens tussen het noordelijk dat niet vergraven is en het zuidelijk terrein dat afgegraven is en waar reliëf herstel gaat plaatsvinden. Het sleedoornstruweel, dat onderdeel vormt van de ontwikkeling naar hardhoutooibos wordt behouden; hier vinden geen maatregelen plaats.

In Achterweerd Noord staan op de perceelsgrens van gebiedsvak L en M drie oudere bomen. Verder staat nog jonge aanplant als bomenrij op de perceelsgrenzen. De jongere bomen worden verwijderd. De drie oudere bomen passen binnen de bosuitbreiding en worden behouden. De jonge aanplant wordt verwijderd voor ontwikkeling van natuurlijk grasland, inclusief uit te voeren verschralingsbeheer.
Met de bosuitbreiding wordt veel meer houtopstand gerealiseerd dan de te verwijderen jonge aanplant bij Achterweerd Noord.

7 Conclusies natuurtoets, vervolg en aanbevelingen

Onder de Natura 2000 beheerplanmaatregelen vallen de uitbreidingsmaatregelen van habitattypen, binnen het deelgebied Fortmond-Duursche Waarden. De prioriteit ligt bij uitbreiding van hardhoutooibossen voor realisatie van een boskerngebied dat uitgewerkt is in het Definitief Ontwerp. Het definitief ontwerp, dat invulling geeft aan de Natura 2000 opgave, is getoetst aan overige beschermde natuurwaarden vallend onder Natura 2000, soortenbescherming en houtopstanden. Onder 7.1 volgen de conclusies, onder 7.2 het vervolg en aanbevelingen.

7.1 Conclusies

Natura 2000 Rijntakken

- **Flora en fauna**

In het Fortmonderbos zijn mogelijk leefgebiedsfuncties aanwezig voor vleermuizen, grondgebonden zoogdieren (kleine marterachtigen, bunzing, egel, boommarter, steenmarter, bever en otter), broedvogels, vogels met jaarrond beschermde nesten, vlinders (grote vos, grote weerschijnvlinder, kleine ijsvogelvlinder en sleedoornpage) en potentieel poelkikker en kamsalamander.

Het project betekent verbetering van (potentieel) leefgebied. Het project tast de lokale staat van instandhouding van de beschermde soorten zeker niet aan.

Doding en verstoring tijdens in de uitvoeringsfase kan en moet met maatregelen worden voorkomen. Door het nemen van voorzorgsmaatregelen, zoals genoemd in paragraaf 5.4, wordt doding voorkomen en wordt verstoring zoveel mogelijk voorkomen. Hiermee wordt voldaan aan de specifieke zorgplicht.

Voorgenoemde maatregelen en toepassen van preventieve maatregelen dienen door een ecologisch deskundige te worden bewaakt. Eerdergenoemde maatregelen dienen specifiek gemaakt te worden, hiertoe dient in de uitvoeringsfase een ecologisch werkprotocol te worden opgesteld. Dit ecologisch werkprotocol en een logboek dient tijdens de werkzaamheden op locatie aanwezig te zijn.

- **Houtopstanden**

In het project worden enkele kleinere bomen die op de erfgrens staan mogelijk verwijderd. Met de bosuitbreiding wordt veel meer houtopstand gerealiseerd dan de jonge aanplant dat waarschijnlijk verloren gaat.

7.2 Vervolg & Aanbevelingen

Het deelgebied de Zaaij betreft enkel als Vogelrichtlijngebied maar is in het beheerplan wel expliciet aangeduid als “uitwerkingsgebied ontwikkelopgave Natura 2000”. De voorziene maaiveldverlaging is noodzakelijk om opstuwing door de uitbreiding van hardhoutooibos bij Achterweerd Zuid te compenseren. Daarnaast is deels ooibosontwikkeling mogelijk.

De SBB-percelen liggen deels in Vogelrichtlijngebied alsook geheel buiten de Natura 2000-begrenzing. Inrichtingsmaatregelen vinden alleen op een deel van perceel T (VR-gebied) plaats waardoor de aangrenzende boskern van het Fortmonderbos wordt versterkt alsook invulling wordt gegeven aan ontwikkeling natuurlijke graslanden, zoals glanshaverhooiland.

Activiteiten die invulling geeft aan een Natura 2000 instandhoudingsmaatregel of passende maatregel in het kader van de habitatrichtlijn zijn zoals in voorgaande paragrafen is aangegeven vrijgesteld van omgevingsvergunning. Dit geldt vanuit Natura 2000 bescherming (paragraaf 11.1.2., Bal) alsook vanuit de flora en fauna bescherming (VR-soorten artikel 11.37 lid 2, Bal; HR-soort artikel 11.46 lid 2; andere soorten artikel 11.54 lid 2c). Voor houtopstanden geldt geen meldings- en herplantplicht (artikel 11.131, Bal).

Zoals eerder aangegeven geldt de specifieke zorgplicht Flora en fauna conform art. 11.6 en art 11.27 van het Bal voor Natura 2000. Het is aan te bevelen om met bevoegd gezag, provincie Overijssel, de invulling van deze zorgplicht af te stemmen. Dit geldt ook voor het aspect stikstofdepositie voor de aanbesteding- en uitvoeringsfase.

8 Literatuur

Nationale Databank Flora en Fauna, via: https://www.ndff-ecogrid.nl/uitvoerportaal.

WSP en Ecogroen, 2022. Definitiefase Fortmond-Duursche Waarden scopedocument en schetsmaatregelen. 4 mei 2022

RAVON (2022), algemene informatie over amfibieën, vissen en reptielen en verspreidingsgegevens via: https://www.ravon.nl/Soorten/Soortinformatie.

STOWA (2022), algemene informatie over amfibieën en reptielen en verspreidingsgegevens via http://soortprotocollenflora-enfaunawet.stowa.nl/documents/soortprotocollenflora-enfaunawet.pdf

Verspreidingsatlas (2022), via: https://www.verspreidingsatlas.nl/.

Vleermuiswerkgroep Nederland (2022), algemene informatie over verschillende soorten vleermuizen via: www.vleermuis.net.

Vogelbescherming (2022), informatie over verschillende soorten vogels, via: https://www.vogelbescherming.nl/ontdek-vogels.

De Vlinderstichting (2022), informatie over verschillende vlinders en libellen, via: https://www.vlinderstichting.nl/vlinders en https://www.vlinderstichting.nl/libellen

Zoogdiervereniging (2022), informatie over de verspreiding en ecologie van zoogdiersoorten, via: https://www.zoogdiervereniging.nl/zoogdiersoorten.

Bijlage 1 : Lijst vogelsoorten met jaarrond beschermd functioneel leefgebied Overijssel

Lijst vogelsoorten met jaarrond beschermd functioneel leefgebied Overijssel. Beleidsregels Natuur Overijssel 2024

provincie Overijssel

Bijlage 4.1

Lijst Vogelsoorten met jaarrond beschermde nesten Overijssel

#	Naam	Categorie
1	boerenzwaluw	3
2	boomvalk	4
3	bosuil	3
4	buizerd	4
5	gierzwaluw	2
6	grote gele kwikstaart	3
7	havik	4
8	huismus	2
9	huiszwaluw	2
10	kerkuil	3
11	oehoe	3
12	ooievaar	3
13	raaf	4
14	ransuil	4
15	roek	2
16	slechtvalk	3
17	sperwer	4
18	steenuil	1
19	torenvalk	4
20	wespendief	4
21	zeearend*	4
22	zwarte specht	3
23	zwarte wouw*	4

* Deze soorten hebben een groeiende landelijke populatie en daarmee binnen enkele jaren kans op vestiging van een broedpaar in de provincie Overijssel.

Categorie

1) Nesten die gedurende het broedseizoen in gebruik zijn als nest en buiten het broedseizoen in gebruik zijn als vaste rust- en verblijfplaats.
2) Nesten van koloniebroeders die elk broedseizoen op dezelfde plaats broeden en die daarin zeer honkvast zijn of afhankelijk van bebouwing of biotoop. De (fysieke) voorwaarden voor de nestplaats zijn vaak zeer specifiek en limitatief beschikbaar.
3) Nesten van vogels, zijnde geen koloniebroeders, die elk broedseizoen op dezelfde plaats broeden en die daarin zeer honkvast zijn of afhankelijk van bebouwing. De (fysieke) voorwaarden voor de nestplaats zijn vaak zeer specifiek en limitatief beschikbaar.
4) Vogels die jaar in jaar uit gebruik maken van hetzelfde nest en die zelf niet of nauwelijks in staat zijn een nest te bouwen.

Bijlage 4.2

Lijst vogelsoorten met jaarrond beschermd functioneel leefgebied Overijssel

#	Naam	Categorie
1	blauwe reiger	5
2	bonte vliegenvanger	5
3	boomklever	5
4	boomkruiper	5
5	draaihals	5
6	gekraagde roodstaart	5
7	glanskop	5
8	grauwe vliegenvanger	5
9	groene specht	5
10	grote bonte specht	5
11	grutto	5
12	ijsvogel	5
13	kleine bonte specht	5
14	kortsnavelboomkruiper	5
15	middelste bonte specht	5
16	oeverzwaluw	5
17	ringmus	5
18	spreeuw	5
19	tapuit	5
20	tureluur	5
21	veldleeuwerik	5
22	wulp	5
23	zomertortel	5
24	zwarte mees	5
25	zwarte roodstaart	5

Categorie
5) Nesten van vogels die weliswaar vaak terugkeren naar de plaats waar zij het jaar daarvoor hebben gebroed of de directe omgeving daarvan, maar die wel over voldoende flexibiliteit beschikken om, als de broedplaats verloren is gegaan, zich elders te vestigen.

Opzettelijkheid
In de Wnb is voor veel verbodsbepalingen de term opzettelijk van toepassing. Niet-opzettelijke handelingen waarbij verbodsbepalingen overtreden worden zijn niet verboden. Daarbij is van belang dat het Europese Hof van Justitie in zijn jurisprudentie heeft bepaald dat onder opzet ook voorwaardelijke opzet moet worden begrepen: "Daarvan is sprake als iemand een handeling verricht en daarbij bewust de aanmerkelijke kans aanvaardt dat zijn gedragingen schadelijke gevolgen hebben voor een dier of plant".

Wezenlijke invloed
Met de term 'wezenlijke invloed' wordt gedoeld op een wezenlijk negatieve invloed op een soort of populatie. Om te bepalen of sprake is van een wezenlijk (negatieve) invloed dienen de effecten van de activiteiten of werkzaamheden op de populatie te worden onderzocht. Of hiervan sprake is hangt af van de lokale, regionale, landelijke en Europese stand van de soort. Op welk van deze niveaus de effecten op een soort moeten worden onderzocht, hangt af van de soort. Er is geen sprake van een wezenlijke invloed wanneer de populatie de mogelijke negatieve effecten van de activiteiten of werkzaamheden zélf op een zodanige wijze (bijvoorbeeld doordat voldoende uitwijkmogelijkheden zijn naar een volwaardig leefgebied elders) teniet kan doen dat er geen invloed is op de huidige staat van instandhouding van de soort. In alle gevallen geldt proportionaliteit. Effecten op een zeer zeldzame soort zullen op een lager niveau moeten worden bezien dan een zeer algemene soort. Bij soorten die zich niet over grote afstanden kunnen verplaatsen, zoals amfibieën, reptielen, planten en veel soorten insecten, is eerder sprake van een wezenlijk negatieve invloed dan bij soorten die zich over grotere afstanden kunnen verplaatsen. Verder is van belang of het effect van tijdelijke of permanente aard is. Van tijdelijke effecten kan een populatie van een soort zich over het algemeen gemakkelijker herstellen dan wanneer het om een aanhoudend negatief effect gaat.